

Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie pomorskim w latach 2014-2020

**STOWARZYSZENIE PÓŁNOCNOKASZUBSKA
LOKALNA GRUBA RYBACKA**

Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka
TORUŃ, LUTY 2022 |

Spis treści

Streszczenie.....	2
1. Przedmiot badania. Cele i zakres badania.....	3
2. Metodologia badania i opis realizacji badania.....	4
Wielkość i dobór próby badawczej.....	5
3. Wyniki badania i ich interpretacja.....	6
3.1. Ocena wpływu na główny cel LSR.....	6
3.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny.....	16
3.3. Przedsiębiorczość.....	19
3.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe.....	23
3.5. Grupy defaworyzowane.....	25
3.6. Innowacyjność.....	30
3.7. Projekty współpracy.....	31
3.8. Ocena funkcjonowania LGD.....	32
3.9. Ocena procesu wdrażania.....	34
3.10. Wartość dodana podejścia LEADER.....	36
4. Odpowiedzi na pytania badawcze.....	39
5. Wnioski i rekomendacje.....	42
Załączniki. Narzędzia badawcze.....	46
Mieszkańcy obszarów LGD (CAWI/ CATI).....	46
LGD (IDI).....	52

Wykaz skrótów

APS – aktywna polityka społeczna

DR – analiza danych zastanych (desk research)

CATI – wywiady telefoniczne (computer assisted telephone interviews)

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IDI – indywidualny wywiad pogłębiony (in-depth interview)

JST – jednostka samorządu terytorialnego

LGD – Lokalna Grupa Działania/LGR – Lokalna Grupa Rybacka

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju

OP – Oś Priorytetowa

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

Streszczenie

Niniejszy raport zawiera wyniki ewaluacji realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju przez Stowarzyszenie Północnokaszubska LGR

Podstawy źródłowe badania to:

- dane zastane: sprawozdanie finansowe i rzeczowe LGD, Lokalna Strategia Rozwoju, dokumenty LGD (statut, regulaminy, ogłoszenia o naborach, itp.)
- dane zastane: statystyki publiczne
- wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami, z uwzględnieniem beneficjentów działań realizowanych na obszarze LSR
- wywiady indywidualne pogłębione z przedstawicielami LGD (Rady, Zarządu, Biura).

Badanie empiryczne realizowano w 2021 roku.

Raport uporządkowano tematycznie zgodnie z wytycznymi ministerialnymi, tj. w dziesięć działów:

- Ocena wpływu na główny cel LSR
- Ocena wpływu LSR na kapitał społeczny
- Ocena wpływu LSR na przedsiębiorczość
- Ocena wpływu LSR na turystykę i dziedzictwo kulturowe
- Ocena wpływu LSR na grupy defaworyzowane
- Poziom innowacyjności realizowanych działań
- Projekty współpracy
- Ocena funkcjonowania LGD
- Ocena procesu wdrażania LSR
- Wartość dodana podejścia LEADER

Raport zawiera także zbiorcze zestawienie odpowiedzi na postawione pytania badawcze, wnioski i rekomendacje, które będą przedmiotem dalszych konsultacji społecznych oraz wykorzystane narzędzia badawcze.

1. Przedmiot badania. Cele i zakres badania

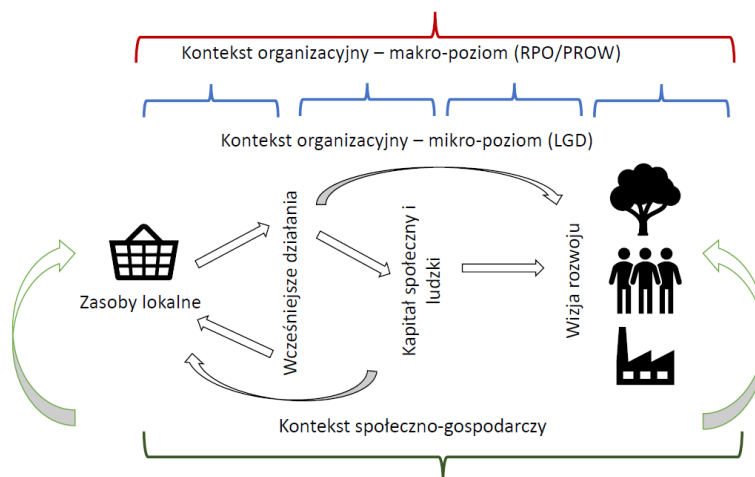
Przedmiotem badania jest instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność. Celem RLKS jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej na obszarach problemowych objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR). Działania podejmowane w ramach RLKS mają służyć zaktywizowaniu lokalnych społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nie różnego rodzaju inicjatyw oddolnych i umożliwią podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów, na których brakuje miejsc pracy, pogarszają się warunki życia i kumulują się inne problemy społeczne.

Rozwój lokalny kierowany jest przez LGD, składające się z osób reprezentujących lokalne społeczno-gospodarcze interesy publiczne i prywatne.

Ocena sposobu wdrożenia i stosowania instrumentu RLKS powinna być dokonana **z uwzględnieniem pełnego kontekstu: organizacyjnego** (na poziomie LGD), **społeczno-gospodarczego** (specyfiki i możliwości rozwojowych na danym obszarze, w tym poziomu wykluczenia społecznego), **poziomu kapitału danej społeczności** (w postaci kapitału ludzkiego, społecznego, w tym wcześniejszych doświadczeń aktywizacyjnych i działania na rzecz społeczności owocujących poczuciem sprawstwa), **poziomu świadomości społecznej**, w szczególności **wizji rozwoju** (gospodarczego, społecznego i ekologicznego) oraz powiązania tych sfer. Podejście to obrazuje poniższy rysunek (rys. 2).

Przyjmujemy przy tym, że kontekst organizacyjny na poziomie programowym jest względnie sztywny, natomiast może być różny na poziomie poszczególnych LGD (założenia RLKS mogą być różnie realizowane). Kontekst społeczno-gospodarczy wpływa z jednej strony na kapitał ludzki (skalę wykluczenia społecznego), ale z drugiej strony determinuje też wizję rozwojową (można założyć, że na obszarach, na których silnie odczuwane są ubóstwo i wykluczenie, częściej brane są pod uwagę aspekty gospodarcze i społeczne rozwoju, z mniejszą uwagą dla rozwoju ładu ekologicznego). Istotnym dopełnieniem opisu przypadku powinno być rozpoznanie sposobu gromadzenia wcześniejszych doświadczeń – te wpływają na poziom kapitału społecznego i ludzkiego, a ten na fazę wdrażania instrumentu RLKS.

Rysunek 1. Uwarunkowania wdrażania RLKS

Źródło: opracowanie własne

Przyjęcie powyższych założeń prowadzi do przyjęcia schematu badania, które realizowane będzie w porządku i w sposób, który pozwoli odnieść się do wszystkich powyższych kwestii. Odtworzony zostanie kontekst organizacyjny na poziomie makro (analiza dokumentów źródłowych), jak również na poziomie mikro (sposób funkcjonowania LGD – wywiady LGD), odtworzenie kontekstu społecznego: uwarunkowań

społeczno-gospodarczych obszaru objętego RLKS (na podstawie analizy statystyk publicznych oraz wywiadów z JST) i zasobów społecznych i ludzkich (na podstawie wywiadów z mieszkańcami).

2. Metodologia badania i opis realizacji badania

W badaniu wykorzystane będą następujące metody badawcze:

1. Analiza dokumentów źródłowych (**desk research**)

Technika desk research polegająca na analizie danych zastanych, które przynoszą informacje ważne z perspektywy problematyki badania, lecz nie zostały wytworzone na jego potrzeby. Analiza obejmie swoim zakresem:

- Dokumenty programowe,
- Dokumenty strategiczne,
- Dokumenty prawne regulujące rozwój lokalny i rewitalizację,
- Wytyczne, poradniki, podręczniki dla LGD,
- Analizy, raporty z ewaluacji dotyczących przedmiotu badania,
- Dokumentacja konkursowa, wypełnione karty oceny formalno-merytorycznej dla projektów z zakończoną oceną formalno-merytoryczną,
- Sprawozdania z realizacji Programu,
- Lokalne Strategie Rozwoju.

Analiza dostarczy wiedzy umożliwiającej ocenę kontekstu organizacyjnego na poziomie makro i mikro.

2. **CATI/CAWI** - z (**potencjalnymi**) **wnioskodawcami i beneficjentami** - mieszkańcami regionu.

Ze względu na prawdopodobne zagrożenie epidemiczne zaplanowano realizację 1000 wywiadów telefonicznych na próbie reprezentatywnej dorosłych mieszkańców 15 LGD (tj. średnio 67 wywiadów na 1 Grupę).

W celu uzupełnienia materiału badawczego opublikowany będzie także link do wersji elektronicznej kwestionariusza na stronie Stowarzyszenia LGD. Pomiar zostanie przeprowadzony z pomocą specjalistycznej platformy SomaLab, która umożliwi w pełni anonimowe (ale kontrolowalne) gromadzenie danych.

3. **IDI** – z **wybranymi celowo liderami lokalnymi z obszaru funkcjonowania LGD-ów**

Wywiady indywidualne pogłębione umożliwiają dzięki stworzeniu intymnych okoliczności rozmowy, warunki do tego, aby poza prezentacją faktów, badani mogli formułować oceny i je uzasadniać. Pozwoli to na ustalenie w szczególności tych obszarów, które pozwolą na stworzenie rekomendacji zarówno operacyjnych, jak i strategicznych dotyczących przyszłej perspektywy finansowej.

Wielkość i dobór próby badawczej

Mieszkańcy (potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci)

Przyjęto, że próba powinna z jednej strony dawać reprezentatywny obraz całego obszaru, ale jednocześnie powinna umożliwiać wnioskowanie dla każdego z obszarów LGD z osobna.

Lp.	Nazwa LGD	mieszkańcy	wnioskodawcy	w tym beneficjenci
1	Lokalna Grupa Działania "Chata Kociewia"	81	8	7
2	Lokalna Grupa Działania "Trzy Krajobrazy"	51	8	5
3	Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi	100	10	6
4	Lokalna Grupa Działania "Wstęga Kociewia"	47	8	5
5	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Człuchowskiej	52	8	4
6	Powiślańska Lokalna Grupa Działania	40	5	5
7	Słowińska Grupa Rybacka	59	8	3
8	Stowarzyszenie "Bursztynowy Pasaż"	27	5	5
9	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Kraina Dolnego Powiśla"	34	10	6
10	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Sandry Brdy	56	8	4
11	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Stolem	33	5	3
12	Stowarzyszenie Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka	77	8	3
13	Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby	127	10	3
14	Żuławska Lokalna Grupa Działania	56	8	6
15	Lokalna Grupa Działania "Kaszubska Droga"	43	8	5
	RAZEM	883	117	67

Liderzy lokalni

Przyjęto założenie, że liderzy lokalni są zainteresowani wpływaniem na rozwój przez udział w pracach LGD. W efekcie przyjęto, że w każdym LGD badaniem objęte będą po 3 osoby reprezentujące:

- mieszkańców (po 1 osobie z 15 LGD)
- organizacje pozarządowe (nie mniej niż 8 osób) lub samorząd lokalny (nie mniej niż 7 osób)
- przedsiębiorcy (po 1 osobie z 15 LGD)

3. Wyniki badania i ich interpretacja

3.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Pytanie badawcze:

1. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

W Lokalnej Strategii Rozwoju przygotowanej z uwzględnieniem konsultacji społecznych wyróżniono dwa główne obszary problemowe, na których powinny koncentrować się działania LGD:

- Wysoka jakość życia integrująca mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz sprzyjająca rozwojowi turystyki
- Konkurencyjna gospodarka oferująca mieszkańcom atrakcyjne i różnorodne miejsca pracy

Tabela 1. Logika wyznaczonych celów szczegółowych i przedsięwzięć LSR

Uwarunkowanie problemu	Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
- Niedoskonałość ładu przestrzennego - sprzyjającego integracji mieszkańców; -Niewydolna infrastruktura drogowa (sezonowe „wąskie gardła”). Mocno zakorzeniona tradycja, specyficzna i unikalna kultura (kaszubskość, „morskość”, rybackość);	Niska (ale rosnąca) atrakcyjność osiedleńcza Nieefektywne wykorzystanie transportu zbiorowego	Zróznicowanie terytorialne w dostępie do infrastruktury społecznej niestabilność oferty, niewystarczająca ilość działań opiekuńczych i aktywizujących społeczność w tym dzieci i młodzieży i osób+50 Napływ nowej ludności niezintegrowanej z obszarem;	Wysoka jakość życia integrująca mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz sprzyjająca rozwojowi turystyki	1.1 Poprawa komunikacji wewnętrznej i dostępności usług społecznych	Wszyscy mieszkańcy obszaru
Presja turystów na cenne walory środowiska naturalnego PLGR; Brak dialogu oraz aktywnej i skoordynowanej polityki w zarządzaniu zasobami przyrodniczymi i rozwiązywaniu problemów społecznych Zasoby i korzystne warunki dla rozwoju energetyki odnawialnej (wiatr, źródła geotermalne)	Ryzyko niezrównoważonego korzystania z zasobów przyrodniczych	Niewykorzystane zasoby dla rozwoju OZE Konflikt na linii „rybacy – ekolodzy” oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców Niska świadomość ekologiczna mieszkańców		1.2 Ochrona środowiska przyrodniczego oraz udostępnienie i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych	Mieszkańcy obszaru, szczególnie dzieci i młodzież oraz rybacy turyści

Uwarunkowanie problemu	Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
Uwarunkowany klimatycznie i pogodowo krótki okres trwania sezonu turystycznego Moda na zdrowy styl życia i proces starzenia się społeczeństw (rosnący rynek turystyki zdrowotnej) Rybołówstwo jako ważny sektor gospodarki z możliwością wykorzystania w turystyce Rosnące znaczenie przemysłów czasu wolnego (w tym min. turystyki kulturowej, kulinarnej) jako potencjalna podstawa wydłużenia sezonu turystycznego	słabość oferty przedłużającej sezon turystyczny, w tym brak alternatywnych atrakcji i infrastruktury turystycznej w przypadku złej pogody Niedostatecznie rozwinięta i nieefektywnie wykorzystana infrastruktura portowa w kontekście potrzeb i możliwości związanych z rozwojem turystyki i przewozów pasażerskich	Niezaspokojone potrzeby w zakresie infrastruktury towarzyszącej, w tym sanitarnej w odniesieniu do szlaków turystycznych, w tym rowerowych, brak kompleksowych rozwiązań związanych ze szlakami turystycznymi		1.3 Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej poprzez rozwój oferty czasu wolnego oraz rozwijanie innowacyjnej oferty turystycznej w oparciu o kulturowe bogactwo obszaru	Wszyscy mieszkańcy obszaru, turyści Członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, członkowie grup nieformalnych, lokalni twórcy, instytucje kultury
Niedostateczna aktywność i współpraca istniejących organizacji pozarządowych oraz niski udział społeczności obszaru w zorganizowanych życiu społecznym	Niski poziom kapitału społecznego	słaba samoorganizacja miejscowej ludności, niska aktywność, kreatywność i przedsiębiorczość mieszkańców słaba współpraca między gminami i innymi instytucjami publicznymi (deficyt dialogu społecznego)		1.4 Rozwój kapitału społecznego oraz profesjonalizacja działania organizacji pozarządowych	Członkowie organizacji pozarządowych, lokalni liderzy, mieszkańcy Wszyscy mieszkańcy, media
niska jakość kształcenia deficyt systematycznego dialogu społecznego, Brak koordynacji (aktywnej polityki) przy aktywizacji społecznej i pobudzaniu przedsiębiorczości w oparciu o współpracę różnych instytucji	niski udział społeczności obszaru w zorganizowanych życiu społecznym,	słaba samoorganizacja miejscowej ludności, szczególnie grup zagrożonych wykluczeniem, słabo rozwinięty sektor ekonomii społecznej, niska aktywność, kreatywność i przedsiębiorczość mieszkańców,		1.5 Rozwój oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz innowacyjnego rozwiązywania problemów społecznych – edukacja i integracja społeczności lokalnej	Wszyscy mieszkańcy obszaru, grupy defaworyzowane, seniorzy Dzieci i młodzież, w tym z grup defaworyzowanych

Uwarunkowanie problemu	Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
(m.in. w oparciu o środki zew					
Niewystarczająca koordynacja i niedostateczna pakietowość oferty turystycznej Rosnąca konkurencja na światowym i krajowym rynku usług turystycznych Słaba współpraca między gminami i innymi instytucjami publicznymi (deficyt systematycznego dialogu spo.) Krótki sezon	Brak wyrazistej marki dla całego obszaru oraz brak spójnego, skutecznego systemu promocji usług i produktów lokalnych/regionalnych	Niewystarczające działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego	Konkurencyjna gospodarka oferująca mieszkańcom atrakcyjne i różnorodne miejsca pracy	2.1 Budowa wizerunku obszaru i wzrost jego rozpoznawalności	Inwestorzy, turyści, przedsiębiorcy
Dogodne warunki do rozwoju przedsiębiorczości poza turystyką: przygotowane (uzbrojone) tereny inwestycyjne (Puck, Krokowa), podstrefa PSSE (Żarnowiec) Uwarunkowany klimatycznie i pogodowo krótki okres trwania sezonu brak koordynacji (aktywnej polityki) przy aktywizacji społecznej i pobudzaniu przedsiębiorczości w oparciu o współpracę różnych instytucji	Niestabilna sytuacja na rynku pracy związana z sezonową przedsiębiorczością mieszkańców i monobranżowością sektora MŚP (głównie prosta działalność z wynajmem miejsc noclegowych na potrzeby turystów	Brak ukierunkowania polityk lokalnych na równoważenie pozycję małych, rodzinnych firm względem przewag konkurencyjnych dużych korporacji (w tym np. sieci handlowych) Niewykorzystane potencjalne drogi wodne, w tym potencjalnie dostępny dla jednostek pływających kanał łączący Jezioro Żarnowiec z Bałtykiem Niska kreatywność mieszkańców, aktywność i przedsiębiorczość skoncentrowana na prostych usługach turystycznych		2.2 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy odpowiadających specyfice potencjałów rozwojowych	Osoby bezrobotne, podmioty ekonomii społecznej, rolnicy, rybacy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe przedsiębiorcy, mieszkańcy, grupy defaworyzowane
Zaawansowany wiek pracowników w sektorze rybackim niska jakość kształcenia zawodowego, niedostosowanie do potrzeb rynku pracy – brak współpracy z pracodawcami,	Zanik tradycyjnego rybołówstwa łodziowego	Niestabilność dochodów Słabo rozwinięta sprzedaż bezpośrednia produktów rybactwa i rolnictwa oraz ograniczony, tj. marginalny i lokalny		2.3 Maksymalizowanie i dywersyfikacja dochodów z rybołówstwa oraz promocja produktów / rybołówstwa	Podmioty gospodarcze sektora rybackiego przedsiębiorcy, osoby bezrobotne, mieszkańcy Rybacy i rodziny rybackie, organizacje

Uwarunkowanie problemu	Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
		charakter tej działalności			rybackie, władze samorządowe
Brak wykształconej i wyspecjalizowanej kadry turystycznej Brak wyrazistej marki dla całego obszaru oraz brak spójnego, skutecznego systemu promocji usług i produktów lokalnych/regionalnych mocno zakorzeniona tradycja, specyficzna i unikalna kultura	Niewystarczająca koordynacja i niedostateczna pakietowość oferty turystycznej	Niewykorzystany zasoby kulturowe •Niska kreatywność mieszkańców, aktywność i przedsiębiorczość skoncentrowana na prostych usługach turystycznych		2.4 Efektywna współpraca i promocja na rzecz przedłużenia sezonu turystycznego i zwiększenie dochodów z turystyki	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy, turyści Rybacki, rodziny rybackie, organizacje rybackie mieszkańcy, władze samorządowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSR

Większość operacji wykonano zgodnie z założonym budżetem do końca 2020 roku. Dalszych działań (zgodnie z założeniami budżetowymi) na koniec 2020 roku wymagały jedynie projekt współpracy oraz dalsze wspieranie organizacji pozarządowych oraz rozwój ich zasobów ludzkich.

specyfik tych operacji mogła powodować, że utrudnione było ich podjęcie w okresie pandemii. Był to czas, w którym nie były oczywiste możliwości promocji zasobów turystycznych, przyrodniczych i kulturowych ze względu na niepewność związaną z lockdownem i możliwością przemieszczania się. Wśród możliwych operacji przewidywano m.in. warsztaty, plenerowe wydarzenia, pokazy, inscenizacje i rekonstrukcje wydarzeń rybackich.

Z drugiej strony, organizacje pozarządowe zmierzyły się z nowymi wyzwaniami (możliwością kontynuacji działalności, stabilnością finansową, wymuszonymi nowymi rozwiązaniami organizacyjnymi). Skutkowało to odpływem kadr i znaczącym osłabieniem organizacji, zwłaszcza młodych. Wśród możliwych operacji przewidywano m.in. zawiązanie i wspieranie trójsektorowej współpracy, wymianę doświadczeń, szkolenia i doradztwa w lokalizacjach zapewnionych przez PLGR. Żadne z tych działań nie mogło być skutecznie zrealizowane w okresie pandemii, a dodatkowo operacje te nie odpowiadały potrzebom NGO w tamtym okresie.

Pozostałe operacje są na poziomie realizacji, który umożliwia wykorzystanie w pełni budżetu do końca okresu realizacji LSR.

Tabela 2. Postęp finansowy na koniec 2020 r.

Opis	Przedsięwzięcie	Założony budżet	Realizacja budżetu - kwoty przyznane (PLN)	Realizacja budżetu (%)
Wysoka jakość życia integrująca mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz sprzyjająca rozwojowi turystyki	1.1.1 Rozwiązania drogowe poprawiające dostępność usług społecznych i edukacyjnych	300 000	300 000	100,00%
	1.2.1 Stworzenie lokalnego modelu edukacji ekologicznej na obszarze PLGR oraz promocja zachowań proekologicznych	280 000	180 000	64,29%
	1.2.2 Budowa i przebudowa infrastruktury zarządzania antropopresją w tym o funkcjach turystycznej i rekreacyjnej	3 504 140	2 371 861	67,69%

	1.3.1 Rozwój ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej, w tym o funkcjach turystycznych	2 700 000	1 778 478	65,87%
	1.3.2 Rozwój infrastruktury turystycznej i kulturalnej na obszarach historycznie związanych z działalnością rybacką	3 918 000	3 518 713	89,81%
	1.3.3 Inicjatywy lokalne na rzecz zachowania i wykorzystania unikatowych zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej	820 000	479 127	58,43%
	1.3.4 Promowanie dziedzictwa rybackiego	1 215 800 - w tym projekt współpracy 820 000 zł	299 700	24,65%
	1.4.1 Wspieranie Organizacji Pozarządowych oraz rozwój zasobów ludzkich organizacji Pozarządowych	300 000	148 458	49,49%
	1.4.2 Funkcjonowanie i animacja LGR	3 250 000	3 250 000	100,00%
	1.5.1 Wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR, w tym szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem	500 000	499 800	99,96%
	1.5.2 Edukacja morska i żeglarska na obszarze PLGR	300 000	300 000	100,00%
Konkurencyjna gospodarka oferująca mieszkańcom atrakcyjne i różnorodne miejsca pracy	2.1.1 Działania promocyjne oraz współpraca na rzecz budowy marki w oparciu o specyfikę obszaru	200 000	199 999	100,00%
	2.2.1 Stwarzanie korzystnych warunków dla podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej o społecznych celach	500 000	300 000	60,00%
	2.2.2 Zwiększanie konkurencyjności sektora mikro i małych firm na obszarze	5 500 000	4 237 000	77,04%
	2.2.3 Podejmowanie, wykonywanie lub rozwijanie działalności gospodarczej służącej rozwojowi obszarów rybackich i obszarów akwakultury	3 246 700	2 193 071	67,55%
	2.3.1 Wspieranie różnicowania działalności rybackiej i tworzenie miejsc pracy	6 013 640	3 526 613	58,64%
	2.3.2 Wspierania tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich	477 000	391 038	81,98%
	2.4.1 Wspieranie budowy i promocja marki obszaru w oparciu o zintegrowane pakiety turystyczne	200 000	200 000	100,00%
	2.4.2 Wspieranie budowy marki obszaru - integrowanie lokalnych produktów i usług rybackich	80 000	-	0,00%

Zaobserwowane przesunięcie w czasie wydatkowania środków musiało skutkować tym, że wskaźniki odwołujące się do odbiorców tych działań nie mogły być zrealizowane. Należy jednak przyjąć, że udało się je w dużym stopniu osiągnąć po przeprowadzonych inwestycjach. Będzie to wymagało dużej intensywności działań. Jednocześnie trzeba podkreślić, że szanse na realizację tych wskaźników są bardzo wysokie, zważywszy bardzo skuteczne docieranie do potencjalnych beneficjentów i udzielane im wsparcie (które obrazuje skala podmiotów, które zawarły umowę o przyznaniu pomocy po udzielonym im wsparciu doradczym) oraz duże zaangażowanie w działania prospołeczne (na co wskazuje: „liczba podmiotów zaangażowanych w kultywowanie lokalne dziedzictwa i tożsamości”).

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu – postęp rzeczowy na koniec 2020

Wskaźnik rezultatu	Założona wartość wskaźnika na koniec 2021 roku	Osiągnięta wartość (%)
liczba osób korzystających z nowej/zmodernizowanej infrastruktury drogowej	200	100%
Liczba uczestników projektów edukacji ekologicznej	1500	25%
Liczba projektów współpracy skierowanych do dzieci/rybaków	1	100%
Liczba osób korzystających z nowej/zmodernizowanej Infrastruktury - zarządzanie antropopresją	50000	100%
Liczba osób korzystających z nowej i zmodernizowanej Infrastruktury w ramach LSR	4000	100%
	6000	100%
Liczba podmiotów zaangażowanych w kultywowanie lokalne dziedzictwa i tożsamości	120	124%
Liczba projektów współpracy skierowana do rybaków, mieszkańców i branży turystycznej	2	100%
Liczba produktów tradycyjnych zarejestrowanych w bazie województwa pomorskiego	5	100%
Liczba organizacji, które otrzymały wsparcie w ramach inicjatyw w tym gr. defa.	30	90%
Liczba podmiotów które zawarły umowę o przyznaniu pomocy	100	142%
Liczba odwiedzin strony internetowej PLGR	40000	295%
Liczba osób korzystających z projektów wdrożonych w ramach LSR, w tym osób z grup defaworyzowanych	200	486%
Liczba dzieci i młodzieży objętych edukacją morską i żeglarską (w tym niepełnosprawnych)	400	0
Liczba odbiorców działań informacyjno – promocyjnych	10000	100%
Liczba osób/podmiotów objętych pomocą poprzez dotacje udzielone dla podmiotów prowadzących społeczne form działalności gospodarczej (p)	30	0%
Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem, w tym dla osób z grup defaworyzowanych (2.2) - przedsiębiorczość	53 (3)	127%
Liczba utrzymanych miejsc pracy (2.2) - przedsiębiorczość	8	0%
Liczba projektów współpracy skierowana do rybaków	1	100%
Liczba pracujących w sektorze rybackim na obszarze PLGR	500	100%
Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	500	0%
Liczba utworzonych miejsc pracy (2.3) rybołówstwo	15	133%
Liczba utrzymanych miejsc pracy (2.3) rybołówstwo	30	27%
Liczba projektów współpracy skierowanych do rybaków	1	100%
Liczba pracujących w sektorze rybackim na obszarze PLGR	500	100%
Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	500	0%
Liczba utworzonych miejsc pracy (2.4) - turystyka	3	0%
Liczba projektów współpracy skierowanych do rybaków (2.4) - turystyka	1	100%

Tabela 4. Wskaźniki produktu – postęp rzeczowy

Wskaźnik produktu	Założona wartość wskaźnika na koniec 2021 roku	Osiągnięta wartość (%)
-------------------	--	------------------------

Liczba operacji w zakresie infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego-	1	100%
Liczba przeprowadzonych działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym w zakresie ekologii	4	50%
Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	1	100%
Liczba LGD uczestniczących projektach współpracy	3	100%
Liczba nowopowstałych /zmodernizowanych obiektów infrastruktury zarządzania antropopresją	16	75%
Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej	17	53%
Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej bazującej na tradycjach morskich i rybackich	19	89%
Liczba zadań na rzecz zachowania, wzmocnienia i promocji lokalnego dziedzictwa i kultury	45	62%
Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	2	50%
Liczba LGD uczestniczących w projekcie	4	75%
Liczba działań promocyjno-edukacyjnych na rzecz lokalnego dziedzictwa rybackiego	17	59%
Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	0%
Liczba zrealizowanych przedsięwzięć wspierających profesjonalizację organizacji pozarządowych na obszarze,	6	67%
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	269	62%
Liczba podmiotów które złożyły wniosek	200	134%
Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	500	101%
Liczba spotkań, wydarzeń adresowanych do mieszkańców	60	155%
Liczba zadań w ramach przedsięwzięć wdrożonych na rzecz aktywności społecznej	10	80%
Liczba zadań w ramach przedsięwzięć na rzecz edukacji morskiej i żeglarskiej	6	0%
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno – promocyjnych	2	100%
Liczba operacji podmiotów ekonomii społecznej, które uzyskały wsparcie w ramach LSR	2	0%
Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	20	70%
Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	26	77%
Liczba operacji polegających na utworzeniu/rozwoju przedsiębiorstwa służącego rozwojowi obszarów rybackich	20	65%
Liczba operacji polegających na różnicowaniu i dywersyfikacji działalności przedsiębiorstwa rybackiego	35	69%
Liczba wspartych łańcuchów dostaw produktów rybackich.	2	100%
Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym międzynarodowych	1	100%
Liczba LGD uczestniczących w projekcie	5	100%
Liczba sieci w zakresie usług turystycznych które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	1	100%
Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym wsp. Międzynarodowej	2	100%
Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy	11	0%

Zwraca uwagę nierównomierna realizacja działań na obszarze LSR. Podobnie, jak w większości LGD, aktywność osób i podmiotów jest różna, zależnie od gminy. Największą aktywnością wykazali się mieszkańcy i podmioty z Władysławowa i Pucka. Bardzo ważne jest, że w przypadku gmin wiejskich także sięgano po możliwość realizacji projektów. Nieco zaskakująca w ramach PROW jest natomiast nieobecność projektów w Helu (zrealizowano tam tylko 1 projekt, beneficjentem była organizacja

pozarządowa). Dla uzyskania pełniejszego obrazu aktywności w poszczególnych gminach należałoby uwzględnić także działania realizowane w ramach PO RYBY, w ramach którego zrealizowano 32 z 60 naborów ogłoszonych do końca 2020 roku, w wyniku czego podpisano 49 umów. Zmienia to w szczególności obraz aktywności mieszkańców Helu, którzy – inaczej niż w przypadku PROW – chętnie sięgali po środki z Programu Operacyjnego RYBY

Tabela 5. Rodzaje realizowanych działań w podziale na gminy – liczba projektów realizowanych w poszczególnych gminach (ze środków PROW)

Przedsięwzięcie	gmina							razem
	Jastarnia	Władysławowo	Krokowa	Gmina Miasta Puck	Gmina Puck	Hel	Kosakowo	
1.1.1.	1	0	0	0	0	0	0	1
1.2.1	0	3	0	0	0	0	0	3
1.3.1.	0	2	2	3	6	1	2	16
1.4.1	0	3	0	0	0	0	0	3
1.5.1	0	0	0	5	1	0	4	10
2.1.1	0	0	1	0	0	0	0	1
2.2.1	0	0	0	1	0	0	0	1
2.2.2	3	13	6	9	15	0	2	48
2.4.1	0	0	0	0	1	0	0	1
Razem PROW	4	21	9	18	23	1	8	84
Razem PO RYBY	2	13	9	7	6	9	3	49
razem	6	34	18	25	29	10	11	133

Po środki z PROW sięgali głównie osoby fizyczne i osoby prowadzące już działalność gospodarczą. Dużą aktywnością wykazały się organizacje pozarządowe (34 projekty), a bardzo małą – jednostki samorządu terytorialnego - tylko gmina Jastarnia zrealizowała 1 projekt finansowany ze środków PROW – co jednak można wiązać z tym, że jedynie w działaniu 1.1.1 przewidziano środki, po które mogły sięgać tego rodzaju podmioty. Samorządy, ale też inne podmioty publiczne (np. Centrum Kultury lub OSiR) chętnie korzystały natomiast ze środków z PO RYBY (14 umów). W przypadku tego programu należy w szczególności zwrócić uwagę na liczbę umów zawartych z przedsiębiorcami, ponieważ stanowiły one podstawę działań różnicujących źródła dochodów dla osób związanych z rybołówstwem.

Tabela 6. Rodzaje realizowanych działań w podziale na rodzaje beneficjentów – liczba projektów realizowanych przez poszczególnych beneficjentów

Przedsięwzięcie	Jednostka samorządu terytorialnego	beneficjent						razem
		Podmiot publiczny	Osoba fizyczna	Przedsiębiorca	Organizacja pozarządowa	Grupa nieformalna	Kościół, związek wyznaniowy	
1.1.1	1	0	0	0	0	0	0	1
1.2.1	0	0	0	0	3	0	0	3
1.3.1.	0	0	0	0	16	0	0	16
1.4.1.	0	0	0	0	3	0	0	3
1.5.1	0	0	0	0	10	0	0	10
2.1.1	0	0	0	0	1	0	0	1
2.2.1	0	0	0	0	1	0	0	1
2.2.2	0	0	23	5	0	0	0	48
2.4.1	0	0	0	1	0	0	0	1
Razem PROW	1	0	23	26	34	0	0	84
PO RYBY	14	5	4	18	8	0	0	49
razem	15	5	27	44	42	0	0	133

W okresie realizacji LSR zachodziły procesy społeczno-demograficzne, których część może powodować, że nie wszystkie założenia LSR możliwe były do realizacji. Przeszkodą byłoby z pewnością zauważalne zmniejszenie się liczby mieszkańców. Wyjątkiem są gminy wiejskie: Puck i Kosakowo, co może oznaczać intensyfikację procesów obserwowanych już przy tworzeniu obecnie obowiązującej Strategii (trudności z integracją społeczności ze względu na nowo osiedlających się mieszkańców). Jednocześnie postępuje proces starzenia się ludność – najgwałtowniej zachodzi on w mieście Puck. Przy ujemnym przyroście naturalnym (z wyjątkiem gminy wiejskiej Puck oraz gmin Kosakowo i Krokowa) powoduje to kurczenie się grupy mieszkańców w wieku produkcyjnym, do których kierowano istotną część działań. Zwróćmy uwagę, że liczba ludności w wieku produkcyjnym zwiększyła się tylko w dwóch gminach. W gminie wiejskiej Puck, w której nastąpił relatywnie mały wzrost osób w wieku poprodukcyjnym równoważony częściowo przez niewielkie zwiększanie ludności w wieku przedprodukcyjnym. Z kolei, gmina Kosakowo odróżnia się od pozostałych gmin przede wszystkim niespotykanie dużym przyrostem naturalnym - w ciągu pięciu lat grupa osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się o niemal tysiąc osób, co zrównoważyło powiększanie się grupy w wieku poprodukcyjnym (w tym samym czasie ta grupa zwiększyła się o ok. 600 osób).

Mimo to w opinii badanych respondentów cele, jakie wyznaczono tworząc LSR są nadal aktualne. Oceniano je jako trafne (IDI11_2).

Tabela 7. Sytuacja społeczno-demograficzna na obszarze LGD

Wskaźnik kondycji gminy	Hel		Jastarnia		Puck - miasto		Puck- obszar wiejski		Władystawowo		Kosakowo		Krokowa	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Liczba ludności ogółem	3531	3212	3824	3626	11329	11139	25443	27069	10051	9830	12813	16419	10673	10810
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	2279	1985	2378	2200	6782	6328	16081	16746	6397	5984	8351	10305	6716	6639
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,9	61,8	60,8	64,8	67	76	58,2	61,6	57,1	64,3	53,4	59,3	58,9	62,8
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	14,8	19,7	14,9	18,8	17,8	20,6	9,8	11,5	12,7	16,2	9	10,8	10,5	13
Liczba ludności – zmiana na 1000 mieszkańców	-17,5	-15	-10,9	-17,3	0,7	-9,1	10,3	13,9	0	-10,2	38,2	53,2	2	-0,6
Saldo migracji na 1000 osób	0	-16	0	-16	0	-17	0	245	0	-85	0	710	0	-26
Przyrost naturalny na 1000 ludności		-8,33		-5,7		-6,32		4,02		-3,75		6,26		1,76

3.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Pytanie badawcze:

2. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
3. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

W programie do dnia 31.12.2020 roku łącznie udzielono wsparcia 34 przedsięwzięciom realizowanym przez organizacje pozarządowe. Należy uznać, że to znaczący sukces zważając na bariery w dostępie do środków (trudność z prefinansowaniem działań). Ważną rolę w tym procesie odegrało zainicjowane i wspierane prowadzone przez LGD Centrum Organizacji Pozarządowych (ID112_1).

Najstabsze pod względem liczby nowopowstających organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców są gminy Puck i Krokowa, od 5 lat nie powstają nowe organizacje (0 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców). Warto zauważyć, że największa dynamika, jeśli chodzi o nowe organizacje przypada na początek obecnej perspektywy finansowej. Można przypuszczać, że część z tych organizacji miała potrzebę skosumowania środków europejskich.

Tabela 8 Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Rok	Gmina							razem
	Hel	Jastarnia	Gmina Miasta Puck	Puck	Władysławowo	Kosakowo	Krokowa	
2010	0	0	3	0	2	4	1	10
2011	3	3	5	2	4	2	3	22
2012	0	3	5	1	3	1	2	15
2013	0	0	2	1	1	4	4	12
2014	8	3	2	1	2	0	1	17
2015	6	3	4	2	3	3	1	26
2016	6	3	4	2	6	4	2	39
2017	0	0	3	1	1	3	3	14
2018	0	0	4	2	2	3	2	16
2019	0	3	1	2	1	1	2	21
2020	0	3	4	1	1	2	0	16

Niską liczbę organizacji pozarządowych można tłumaczyć niską potrzebą angażowania się mieszkańców w sprawy wspólne. Nieco ponad połowa mieszkańców deklaruwała, że uczestniczyli oni w działaniach na rzecz spraw wspólnych lub innych mieszkańców. **Co trzeci z nich zrobił to pod wpływem zachęty ze strony LGD.**

Tabela 9. Aktywność na rzecz lokalnej społeczności i wpływ LGD na aktywność społeczną

Aktywność na rzecz lokalnej społeczności	tak	nie
Doświadczenie w podejmowaniu P. działań na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw	51,9	48,1
Doświadczenia w działaniach na rzecz wspólnych, do których zachęciła Lokalna Grupa Działania	15,6	84,4

Warto przy tym przyglądać się źródłom tych postaw, w tym tego, czy mają oni poczucie sprawczości, to jest towarzyszy im przekonanie, że od ich działań zależą zmiany zachodzące w ich lokalnej społeczności. W przypadku badanych z obszaru LSR zauważamy, że o ile mają oni poczucie, że mogą mieć umiarkowany wpływ na to, co dzieje się w ich własnej miejscowości, to nieco rzadziej mogą wpływać na życie gminy. Takie przekonania mogą znacząco wpływać na preferowane rodzaje aktywności – mieszkańcy będą bardziej skłonni do działań, których efekty będą dla nich bezpośrednio obserwowalne i odczuwalne.

Tabela 10. Poczucie wpływu na lokalną społeczność

Twierdzenie, które określa postawę badanego	tak	nie wiem	nie
tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie wsi/miejscowości	54,5	31,2	14,3
tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie gminy	46,8	39,0	14,3

Jednocześnie, należy zauważyć, że nawet przy obecnie umiarkowanej aktywności mieszkańców, podzielają oni przekonanie, że współdziałanie z innymi ma sens – pozwala pomóc potrzebującym (zdaniem 87%) i wpływać na kierunek zmian w gminie (72,7%).

Tabela 11. Ocena współdziałania, jako narzędzia pomocy innym – potrzeba angażowania

Twierdzenie, które lepiej określa postawę badanego:	Procent
1. tacy jak ja działając z innymi mogą pomóc potrzebującym	87,0
2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogę pomóc potrzebującym	13,0
Razem	100,0

Mieszkańcy pytani o to, co mogłoby zachęcić do działania najczęściej wskazywali na:

- Własne możliwości czasowe
- Przedmiot działań – coś, na czym się znam; coś ciekawego, coś, co uznają za ważne dla społeczności (np. czytelnia dla mieszkańców)
- Inicjatora – gmina, lokalne władze, lokalne autorytety – ich zaangażowanie byłoby zachętą i uwiarygadniało cel
- Rzetelności informacji o celu działań
- Atrakcyjności działania lub przedmiotu działania – „coś ciekawego”, „jakiś fajny pomysł”
- Potrzebę bycia informowanym o takich działaniach (najlepiej w atrakcyjnej formie, np. na festynie)
- Chęć jakiegoś zadośćuczynienia za takie działanie (niższe lokalne podatki).

Raczej więc oczekują bodźca zewnętrznego do działania niż poszukują możliwości samodzielnego decydowania o sprawach lokalnej społeczności.

Tabela 12. Ocena współdziałania, jako narzędzia zmiany w społeczności lokalnej – potrzeba angażowania

Twierdzenie, które lepiej określa postawę badanego:	Procent
1. tacy jak ja działając z innymi mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	72,7
2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	27,3
Razem	100,0

Tym ważniejsza staje się z tej perspektywy rola LGD. Jednym z jej zadań może być koordynacja prowadzonych działań, w tym np. pomoc w wypracowaniu wspólnego kalendarza imprez kulturalnych (IDI11_1). LGD wspiera także rozwój organizacji pozarządowych m.in. przez organizację Bursztynowej Kogi – święta NGO i konkursu dla nich (IDI11_1). To wydarzenie pozwala na zwiększenie rozpoznawalności organizacji i zarazem jest elementem „sieciovania” trzeciego sektora.

3.3. Przedsiębiorczość

Pytania badawcze:

4. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
5. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane

Większość mieszkańców dostrzega istotne zmiany infrastrukturalne (78,5%), które nie tylko wpływają na jakość życia na obszarze LGD, ale także na możliwości rozwoju przedsiębiorczości. Ponad połowa badanych zauważa, że w ostatnich latach wzrastała liczba nowych przedsiębiorstw oraz inwestycji gospodarczych i inwestycji w infrastrukturę turystyczną, co wpływało na zwiększenia się liczby ofert pracy (**w ramach realizacji LSR powstało aż 88 nowych miejsc pracy – prawie połowa w bardzo wrażliwym sektorze rybackim, w ramach działań wspieranych ze środków PO RYBY, gdzie dodatkowo udało się utrzymać kolejnych 40 miejsc pracy. W ramach PROW sfinansowano także powstanie 20 nowych przedsiębiorstw i rozwój 14 już istniejących**).

Tabela 13. Wskaźniki obowiązkowe PROW na koniec 2020 roku

Nazwa wskaźnika	U	P
Liczba utworzonych miejsc pracy	46,18	23,38
Liczba utrzymanych miejsc pracy	0	0
Utworzone przedsiębiorstwa	20	10
Rozwój przedsiębiorstwa	14	14

Tabela 14. Wskaźniki obowiązkowe PO RYBY na koniec 2020 roku

Nazwa wskaźnika	Przed realizacją	Po realizacji
Liczba utworzonych miejsc pracy	0	41,9
Liczba utrzymanych miejsc pracy	39,75	39,75
Utworzone przedsiębiorstwa	0	0

Jednocześnie prawie połowa mieszkańców uważa, że nie zmieniły się warunki prowadzenia firm. W takim spostrzeganiu rzeczywistości nie musi być sprzeczności – bowiem warunki prowadzenia firm nie są zależne od rozwiązań lokalnych, ale także od rozwiązań prawnych i uwarunkowań makroekonomicznych.

Bardziej niepokojące są dwa inne zjawiska. Pierwszym jest z nich jest fakt, że zwiększaniu się liczby ofert pracy, nie zawsze towarzyszy zwiększanie atrakcyjności ofert pracy. Drugim natomiast, że zmiany dotyczące możliwości zatrudnienia poza rolnictwem zdaniem prawie połowy badanych nie zmieniły się.

Tabela 15. Zmiany sytuacji gospodarczej obserwowane przez mieszkańców

zmiany sytuacji gospodarczej w gminie w ostatnich 5 latach? (100 % w wierszach)	poprawa	bez zmian	pogorszenie
liczba nowopowstających przedsiębiorstw	44,2	46,8	9,1
ilość inwestycji gospodarczych	50,6	37,7	11,7
Ilość ofert pracy	55,8	35,1	9,1
atrakcyjność ofert pracy	42,9	48,1	9,1
infrastruktura techniczna komunalna (drogi, wodociągi, sieć energetyczna)	76,6	18,2	5,2
rozwój infrastruktury turystycznej	72,7	22,1	5,2
warunki prowadzenia firm	22,1	48,1	29,9
możliwości zatrudnienia poza rolnictwem	44,2	46,8	9,1

Mieszkańcy pytani o to, czy warto w kolejnej LSR uwzględnić wsparcie dla przedsiębiorców, wyrażają jednoznaczne opinie. Według nich wsparcie przedsiębiorczości jest kluczowe dla dalszego rozwoju obszaru. Jednocześnie wskazują na to, że takimi branżami, na które w szczególności należałoby zwrócić uwagę są:

- działy związane z turystyką – zarówno usługi podstawowe (hotelarstwo, gastronomia, przewozy turystyczne), jak i te, które wiążą się z rozszerzoną ofertą wypoczynkową (transport wodny, rekreacja wodna, żeglarstwo – przebudowa portu, budowa mariny)
- rozwój zaplecza transportowego/komunikacji
- branże, które narażone były na poważne straty w okresie pandemii
- rybołówstwo
- usługi opiekuńcze – dla osób starszych i niesamodzielnych
- inwestycje wykorzystujące potencjał położenia nadmorskiego (przemysł stoczniowo-jachtowy)

Część mieszkańców zamiast wskazań na konkretne branże, raczej zachęcali, żeby wspierać małe przedsiębiorstwa, lokalne, odwołujące się do lokalnych tradycji (rzemiosło, rękodzieło).

Potwierdzenie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LSR znajdujemy nie tylko w sprawozdaniu z realizacji LSR i wywiadach z mieszkańcami, ale także w statystykach publicznych. We wszystkich gminach wzrosła zarówno bezwzględna liczba firm, jak i liczba podmiotów przypadająca na 1000 mieszkańców. W 2018 roku znacząco zwiększyła się także liczba nowopowstałych podmiotów, uległo to jednak wyhamowaniu w 2019 roku i w 2020 roku. – wyjątkiem jest tu Hel, w którym po wyhamowaniu procesu rejestracji nowych firm w 2019 roku, nastąpiła eksplozja przedsiębiorczości. Można by to tłumaczyć specyfiką klimatu inwestycyjnego w okresie pandemicznym (zwrot ku turystyce krajowej, gwałtowne zwiększenie ruchu na rynku nieruchomości (inwestycje w domy i przestrzeń, która może być schronieniem na czas lockdownu i/lub źródłem przychodu). Takich zjawisk nie obserwujemy jednak w pozostałych nadmorskich miejscowościach.

Tabela 16. Potencjał gospodarczy – liczba podmiotów gospodarczych bezwzględna i na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Rok	Gmina													
	Hel		Jastarnia		Puck miasto		Puck		Władysławowo		Kosakowo		Krokowa	
	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców
2010	588	223,4	1112	427,2	1395	191,7	1762	116,6	3813	378,3	1406	207,8	913	137,5
2011	597	235,8	1079	423	1362	189,4	1800	116,8	3450	342,1	1493	210,6	928	138,8
2012	614	249,4	1084	432,2	1386	195,9	1896	121,3	3345	333	1594	217,7	970	144,5
2013	626	260,6	1136	459,2	1392	200,1	1952	123,8	3441	345,6	1673	215,9	1021	151,2
2014	633	271,2	1143	467,7	1403	204,4	1983	124,6	3719	375,2	1748	215,8	1004	148,9
2015	628	275,6	1143	480,7	1405	207,2	2095	130,3	3787	385	1848	221,3	1038	154,6
2016	633	287,5	1135	487,1	1400	208,7	2128	131,1	3842	393	1961	227,7	1055	158,3
2017	617	290,9	1106	479	1407	213,5	2209	135,4	3910	405,4	2137	237,9	1059	158,8
2018	628	306	1107	490	1457	224,4	2342	142,2	3953	415,2	2346	248,5	1087	162,8
2019	638	313,8	1142	509,4	1433	223,3	2472	149	3998	424,4	2552	258,6	1155	173,6
2020	667	336	1170	531,8	1451	229,3	2610	155,9	4026	433,3	2776	269,4	1177	177,3

Tabela 17. Potencjał gospodarczy – liczba nowych podmiotów gospodarczych bezwzględna i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Rok	Gmina													
	Hel		Jastarnia		Puck miasto		Puck		Władysławowo		Kosakowo		Krokowa	
	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. mieszkańców
2010	72	18,11	168	42,17	150	12,94	272	11,53	520	34	178	17,99	136	13,07
2011	67	17,18	143	35,97	146	12,63	229	9,53	791	51,73	163	15,76	114	10,85
2012	55	14,41	88	22,35	157	13,6	303	12,39	827	53,85	181	16,7	108	10,24
2013	39	10,52	135	34,74	151	13,15	261	10,56	843	54,93	167	14,71	120	11,28
2014	53	14,67	109	28,23	133	11,7	278	11,12	740	48,12	172	14,28	106	9,94
2015	44	12,28	92	24,1	134	11,84	305	12,04	486	31,45	194	15,44	115	10,77
2016	56	16,04	82	21,56	126	11,13	272	10,63	405	26,19	218	16,68	102	9,54
2017	35	10,25	74	19,62	136	12,03	289	11,19	398	25,75	259	18,91	101	9,42
2018	41	12,36	70	18,76	145	12,92	309	11,81	333	21,51	286	19,81	132	12,26
2019	39	11,94	89	24,08	116	10,35	285	10,75	285	18,5	272	17,82	139	12,83
2020	52	16,05	83	22,53	99	8,81	257	9,55	264	17,22	257	16,09	88	8,14

3.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

6. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
7. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Turystyka i jej rozwój należały do celów LSR. Tym ważniejsza jest ocena efektów wsparcia tego sektora oraz wpływu tych działań na wzmocnienie lokalnej tożsamości. Większość badanych (67,5%) uważa, że poziom atrakcyjności turystycznej obszaru LGD zwiększył się lub nie zmienił się w ostatnich latach (co oznaczać może, że jest równie wysoki, jak wcześniej). Pojedyncze osoby (3,9% mieszkańców) uznały, że poziom atrakcyjności turystycznej obszaru spadł – to osoby, które jednocześnie wyczuły na jakość środowiska i jego zmiany m.in. pod wpływem rosnącej presji turystycznej. Mieszkańcy odnotowują w szczególności to, że poprawie uległa infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna oraz polepszyła się promocja regionu i jego zasobów naturalnych, kulturalnych i turystycznych. Dla prawie połowy badanych miało to znaczenie dla wzmocnienia ich tożsamości lokalnej i identyfikacji z lokalną kulturą i tradycjami.

Tabela 18. Zmiany dot. potencjału turystycznego i kulturowego w opinii mieszkańców

Obserwowane zmiany w ostatnich 5 latach	poprawa	bez zmian	pogorszenie
Poziom atrakcyjności turystycznej	67,5	28,6	3,9
Promocja dziedzictwa kulturalnego, zasobów naturalnych i turystyki	66,2	29,9	3,9
Infrastruktura i oferta kulturalna	54,5	37,7	7,8
Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna	68,8	27,3	3,9
Utożsamianie się mieszkańców z regionem	44,2	50,6	5,2

Świadczy o tym także fakt, że aż 80,5% badanych, gdyby nic ich nie ograniczało i tak chcieliby mieszkać tu, gdzie obecnie. Większość (75,8%) z tych osób chciałoby także, żeby ich dzieci tu mieszkaly. To wyraz głębokiego utożsamiania się z obszarem LSR.

Zmiany te tylko do pewnego stopnia znajdują odbicie w statystykach publicznych GUS. Trzeba przy tym pamiętać, że badanie turystyki GUS ma znaczące ograniczenia (odnotowywane są dane dotyczące jedynie większych obiektów, z co najmniej 10 miejscami noclegowymi). Jednak nawet przy tych ograniczeniach odnotowujemy, że chociaż w części gmin, liczba obiektów spadła, to spadek miejsc noclegowych jest proporcjonalnie niewielki.

Tabela 19. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy

Rok	Gmina													
	Hel		Jastarnia		Puck miasto		Puck		Władysławowo		Kosakowo		Krokowa	
	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2012	21	560	44	4836	8	433	8	374	194	11362	8	219	59	1900
2013	24	629	61	5374	7	425	8	228	294	12482	7	207	55	1717
2014	27	691	60	4834	7	442	8	256	298	13034	7	221	55	1737
2015	27	683	66	5361	7	442	8	182	317	14557	8	286	61	2010
2016	27	758	72	5405	8	410	10	319	336	16175	9	335	64	2084

Rok	Gmina													
	Hel		Jastarnia		Puck miasto		Puck		Władysławowo		Kosakowo		Krokowa	
	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2017	31	1657	64	4417	8	380	10	314	338	17232	6	215	66	2382
2018	29	1580	64	3755	7	263	10	345	353	17498	9	276	62	2210
2019	29	1708	64	3972	10	545	10	412	349	17410	6	252	62	2245
2020	25	1574	58	3803	10	725	10	413	325	16424	8	295	62	2476

Źródło: BDL GUS

Niewątpliwie do rozwoju oferty turystycznej przyczyniają się też działania finansowane dzięki LGD. W ramach realizowanych z pośrednictwem Grupy operacji powstało (lub zostało zmodernizowanych) 17 obiektów infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej oraz kolejnych 16 obiektów infrastruktury zarządzania antropopresją. Tym samym zrealizowano w dużej mierze założone w LSR wskaźniki. Ważne, że to bardzo duża różnica w stosunku do istniejących wcześniej zasobów obszaru.

Tabela 20. Udział LGD w zwiększaniu potencjału turystycznego obszaru

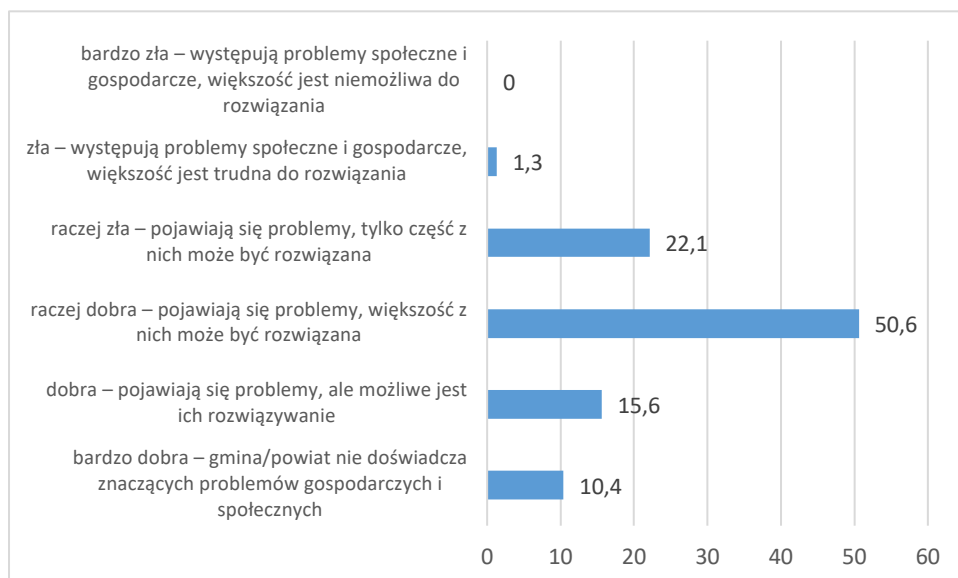
Wskaźnik szczegółowo	Realizacja (U)
Liczba nowopowstałych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury zarządzania antropopresją	16
Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej	17

3.5. Grupy defaworyzowane

8. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
9. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
10. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Mieszkańcy w większości oceniają obecną sytuację społeczno-gospodarczą swoich gmin jako co najmniej dobrą – to opinia aż 76,6% badanych. Nie znaczy to, że nie dostrzegają żadnych problemów, ale że uznają, że są one w dużej mierze możliwe do rozwiązania (22,1%). Tylko 1,3% mieszkańców jest nieco bardziej pesymistyczny w swoich ocenach (trzeba pamiętać, że dane gromadzono w 2021 roku w miesiącach poprzedzających wzrost inflacji).

Wykres 1. Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w opinii mieszkańców

Jednocześnie warto zauważyć, że te ogólnie pozytywne oceny sytuacji społeczno-gospodarczej to efekt zmian, jakie zaszły w ostatnich 7 latach, zwłaszcza w obszarze gospodarczym. Prawie 3/4 mieszkańców odczuwa także poprawę sytuacji społecznej. Wśród pozostałych przeważają opinie, że sytuacja w każdym z tych obszarów nie zmieniła się.

Oczywiście jesteśmy świadomi, że zmiany te nie są między innymi spowodowane sytuacją makroekonomiczną (wzrost koniunktury), a nie wyłącznie efektem działań na poziomie lokalnym. Te ostatnie nie są jednak bez znaczenia.

Tabela 21. Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru od 2014 roku w opinii mieszkańców

Obszar zmiany	poprawiła się	bez zmian	pogorszyła się
sytuacja gospodarcza	79,2	11,7	9,1
sytuacja społeczna	74,0	19,5	6,5

Wśród pozytywnych zmian zauważane są przede wszystkim spadek poziomu bezrobocia oraz dostęp do usług opiekuńczych dla osób zależnych – zarówno dla dzieci w wieku do lat 3 i aktywność społeczna mieszkańców. Tu więcej niż połowa badanych zauważa poprawę. Według połowy mieszkańców nie zmieniła się skala problemu ubóstwa (zależność od pomocy społecznej), ani dostępność do usług opiekuńczych dla osób starszych i niesamodzielnych.

Tabela 22. Zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach w opinii mieszkańców

zmiany sytuacji społecznej	poprawa	bez zmian	pogorszenie
poziom bezrobocia	51,9	37,7	10,4
liczba rodzin zależnych od pomocy społecznej	39,0	48,1	13,0
aktywność społeczna (udział w działaniach na rzecz społeczności)	54,5	37,7	7,8
odpływ ludzi młodych z gminu/powiatu	15,6	59,7	24,7
dostęp do usług opiekuńczych dla dzieci	55,8	40,3	3,9
dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	42,9	50,6	6,5
dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	29,9	44,2	26,0

Większość badanych sądzi, że nie zmieniła się skala odpływu osób młodych z obszaru LSR. Według 24,7% mieszkańców problem ten pogłębił się. Jednocześnie, zwróćmy uwagę, że dzieci i młodzież nie są według mieszkańców narażone na wykluczenie społeczne – to nie ubóstwo i marginalizacja społeczna są przyczynami odpływu młodych.

Według większości mieszkańców w ich gminach żyją osoby narażone na wykluczenie społeczne (tylko 10,4% było innego zdania). Najczęściej wskazywano tu osoby ubogie, niepełnosprawne i starsze. To o tyle ważne, że cechy te mogą współwystępować, powodując pogłębienie ryzyka marginalizacji. Badani nie umieli w większości ocenić, czy LGD i realizowana przez Grupę strategia w wystarczającym stopniu uwzględnia problemy tych osób. Pozostali oceniali, że LGD w wystarczającym stopniu uwzględnia w swoich działaniach takie grupy jak dzieci i młodzież, rodziny z dziećmi i przedsiębiorców. W opinii mieszkańców LGD w mniejszym stopniu uwzględnia natomiast sprawy tych grup, które wskazywano wcześniej jako szczególnie defaworyzowane.

Tabela 23. Grupy defaworyzowane z perspektywy mieszkańców

Grupy mieszkańców w szczególności narażone na wykluczenie społeczne (mogą mieć poczucie, że jakość ich życia jest niższa niż innych mieszkańców):	Grupy narażone na wykluczenie społeczne	Czy działania LGD uwzględniają w wystarczającym stopniu sprawy i problemy osób mieszkających w gminie		
		tak	nie	nie wiem
dzieci i młodzieży	1,3	21,7	2,9	75,4
osoby niepełnosprawne	55,8	8,7	33,3	58,0
osoby starsze/seniorzy	44,2	11,6	29,0	59,4
osoby samotne	31,2	2,9	18,8	78,3
rodziny z dziećmi	1,3	33,3	1,4	65,2
osoby ubogie	42,9	1,9	20,3	76,8
kobiety	2,6	11,6	14,5	73,9
przedsiębiorcy		14,5	24,6	60,9
rolnicy		8,7	15,9	75,4
inne grupy	5,2			
nie ma takich grup	10,4			

Z zawartej w Lokalnej Strategii Rozwoju diagnozy problemów społecznych obszaru wyłania się inny obraz defaworyzowanych grup. Są to poza seniorami osoby długotrwale bezrobotne (być może przez mieszkańców rozpoznawane jako jedna z grup osób ubogich i młodzież).

Tabela 24. Grupy defaworyzowane – definicja z LSR

Grupa defaworyzowana	Problemy i powody wykluczenia	Działania kierowane do grup defaworyzowanych
Osoby młode do 35 r.ż.	Ograniczone perspektywy zatrudnienia, brak doświadczenia niskie kompetencje (problemy w obsłudze najnowszych technologii, brak znajomości języka obcego) trudność w znalezieniu stałej pracy (sezonowy rynek pracy) konieczność migracji zarobkowej zmuszający do wyjazdów	udostępnianie środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. oferta dla dzieci i młodzieży ukierunkowana na morskość, rybackość i lokalne tradycje związane z morzem i na edukację w zakresie ekologii.
Osoby niepełnosprawne	Ubóstwo, bez możliwości podjęcia pracy na obszarze LSR i poza nim bariery komunikacyjnych	integracja i aktywizacja osób niepełnosprawnych ułatwienie dostępu do infrastruktury i oferty społecznej (bariery architektoniczne) preferencja przy zatrudnianiu w ramach operacji wspartych ze środków LSR
Osoby w wieku 50+ -	Defaworyzacją na rynku pracy Niski poziom kwalifikacji Brak mobilności, Wykluczenie cyfrowe Poczucie niskiej wartości Bierność społeczna	udostępnianie środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej premiowanie firm z obszaru, które będą takie osoby zatrudniać, w przypadku rybaków duża alokacja skierowana zostanie na dywersyfikację działalności tworzenie oferty spędzania wolnego czasu (nauka, sport i rekreacja), dla wykorzystania potencjału, wiedzy i doświadczenia w tym w ramach międzypokoleniowych aktywności

Źródło: LSR, s 38

W lokalnych kryteriach wyboru podkreślono stosowanie rozwiązań, które będą sprzyjały rozwiązywaniu problemów grup defaworyzowanych:

- preferowanie w LSR projektów, w których beneficjentami lub grupą docelową są przedstawiciele grup defaworyzowanych
- wsparcie podmiotów ekonomii społecznej angażujące przedstawicieli grup defaworyzowanych (LSR, s. 16)

Zaznaczono, że:

- **Realizacja przedsięwzięć I celu ogólnego** zaproponowanych w LSR przyczyni się do zniwelowania istniejących problemów poprzez zwiększenie liczby i poprawę jakości obiektów ogólnodostępnej infrastruktury lokalnej w sposób zwiększający zarówno atrakcyjność osiedleńczą (1.1.1) jak i turystyczną przy jednoczesnym dbaniu o środowisko przyrodnicze

obszaru (1.2.2, 1.3.1 i 1.3.2). Powstanie grupa aktywnych, innowacyjnych i zaangażowanych liderów lokalnych (1.4.1,1.4.2, 1.2.1 i 1.5.1) z ciekawą ofertą społeczną aktywizująca szczególnie grupy defaworyzowane przy wykorzystaniu lokalnych zasobów, dziedzictwa i kultury (1.3.3. i 1.3.4) i możliwości wynikających z nadmorskiego położenia (1.5.2). Efektem będzie wzmocnienie więzi społecznych, rozwój trójsektorowego partnerstwa oraz wzrost identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania i lokalnym środowiskiem

- **Realizacja przedsięwzięć II celu ogólnego** przyczyni się do zniwelowania zdiagnozowanych problemów poprzez kompleksowe wsparcie branż gospodarczych istotnych dla rozwoju gospodarczego obszaru, budowanie marki obszaru przyciągającej zarówno turystów jak i potencjalnych inwestorów (działanie 2.1.1) celem min. wydłużenia sezonu turystycznego. Powstanie grupa aktywnych podmiotów ekonomii społecznej łączących w swej działalności biznes z misją społeczną (2.2.1) co integrować będzie wszystkie sektory w działaniach na rzecz grup defaworyzowanych (LSR, s. 65)

Działania te są dostrzegane i wysoko cenione przez liderów lokalnych, którzy jednocześnie podkreślają, że środki PROW i PO RYBY wpływają na zmniejszenie dystansu rozwojowego między dużymi miastami a obszarami wiejskimi (IDI11_1).

Dostępne statystyki publiczne wskazują, że problemy nazwane w diagnozie dokonanej na etapie tworzenia LSR, chociaż były trafnie określone, to zmieniły skalę w ostatnich pięciu latach. Zauważmy, że we wszystkich gminach tworzących LGD obserwujemy kilka pozytywnych zjawisk. Są to w szczególności: spadek bezrobocia, zwiększenie liczby osób pracujących oraz zmniejszenie liczby osób zależnych od pomocy społecznej.

Istotne jest w szczególności współwystępowanie tych trzech zjawisk, oznacza ono bowiem, że zmniejszenie liczby osób bezrobotnych nie miało miejsca (wyłącznie) z powodu wyjścia z rejestrów bezrobocia po to, żeby zacząć korzystać z innych niezarobkowych źródeł utrzymania. Tej ostatniej tendencji można upatrywać jedynie w gwałtownie kurczącej się grupie osób długotrwale bezrobotnych.

Wśród tych ogólnie pozytywnych trendów zmian należy zwrócić uwagę na dwa fakty. Po pierwsze, bezrobocie nadal częściej dotyczy kobiet i osób do 30 roku życia. Te cechy mogą współwystępować, a zjawisko może dotyczyć młodych kobiet, które wypadają z rynku pracy na dłużej z powodu macierzyństwa i opieki nad dziećmi. Jeśli przyjąć takie wyjaśnienie (prawdopodobne, bo zjawisko to obserwowane jest w całym województwie pomorskim), to oznaczałoby, że warto w przyszłości **uwzględnić wspieranie przedsiębiorczości nakierowanej na usługi opiekuńcze** (dostęp do nich jest ważną przesłanką powrotu kobiet na rynek pracy) oraz **rozważyć nagradzanie (w kryteriach dostępu) wprowadzania rozwiązań przyjaznych pracownikom** (np. uelastycznienie czasu pracy, wprowadzanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze umożliwiającym łączenie pracy zawodowej z opieką nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi).

Tabela 25. Sytuacja społeczna na obszarze LGD

Wskaźnik kondycji gminy	Hel		Jastarnia		Puck miasto		Puck		Władysławowo		Kosakowo		Krokowa	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej ogółem	244	161	181	132	701	403	1202	546	970	489	575	296	1247	637
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	681	497	474	358	619	359	474	203	628	319	458	185	1168	589
Pracujący ogółem	407	440	492	398	2977	2519	2905	4078	2457	2727	1691	1847	2101	2456
Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	115	137	129	110	263	226	114	151	159	178	132	112	197	227
Bezrobocie - ogółem	134	94	203	145	475	274	858	600	664	420	347	255	397	264
Bezrobocie – kobiety	67	45	82	61	251	154	473	332	342	227	228	172	217	147
Bezrobocie - mężczyźni	67	49	121	84	224	120	385	268	322	193	119	83	180	117
Bezrobocie - do 25 roku życia	18	16	19	14	67	37	193	131	108	52	33	26	98	63
Bezrobocie - do 30 roku życia	37	28	41	25	129	65	313	208	211	94	87	63	163	105
Bezrobocie - powyżej 50 roku życia	32	24	74	60	138	80	198	138	189	124	81	49	77	57
Bezrobocie - długotrwale bezrobotni	67	38	87	71	232	113	351	208	296	186	168	104	179	97

3.6. Innowacyjność

Pytania badawcze

11. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
12. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

W Strategii przyjęto dość szeroką definicję i przyjęto znaczenie typowe dla podejścia LAEDER. Przyjęto, że wartością dodaną LSR jest – poza możliwością korzystania z co najmniej dwóch funduszy (co samo w sobie jest innowacyjne w skali kraju), sprzyjające spójności podejmowanych działań i ich komplementarność i oddolnością inicjatyw – spójne, pakietowe i innowacyjne rozwiązania (LSR, s. 61). Zwiększanie innowacyjności jest też częścią misji, jaką sformułowano w LSR. Przyjęcie takiego założenia powoduje, że w każdym z postawionych celów zachęcano do podejmowania działań innowacyjnych, dotyczy to zarówno rozwoju turystyki, sektora rybołówstwa, przetwórstwa, łańcuchów sprzedaży, ale także rozwiązań problemów społecznych, czy innowacyjnej formuły komunikacji zarówno ze strony LGD, jak i realizatorów poszczególnych działań. Innowacyjność jest tu odnoszona zarówno do procesów, produktów, usług, marketingu (promocji), ale także do indywidualnych możliwości mieszkańców obszaru LSR. To między innymi na innowacyjności liderów lokalnych bazować ma pobudzenie mieszkańców do aktywności, budowania relacji międzypokoleniowych, czy partnerstw międzysektorowych. Samo LGD także podjęło działania innowacyjne w postaci budowania za pomocą środków LSR „Szlaku Rybackiego Północnych Kaszub” łączącego różne branże na rzecz budowy rybackiej marki obszaru.

Z zapisów LSR wynika natomiast, że innowacyjność będzie premiowana dzięki przyjętym lokalnym kryteriom wyboru:

- **dla operacji wdrażanych w ramach Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze:** projekty innowacyjne, w szczególności na etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa; (LSR, s. 83):
 - w ramach poszczególnych działań preferowane będą projekty innowacyjne poprawiające konkurencyjność zawodu rybaka i podnoszące wartość produktów rybołówstwa – działania nastawione na rybaków łodziowych. Innowacją jest także budowanie za pomocą środków LSR „Szlaku Rybackiego Północnych Kaszub” łączącego różne branże na rzecz budowy rybackiej marki obszaru. (LSR, s. 84)
- **dla operacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich:** wprowadzenie nowych usług/produktów, nowych sposobów organizacji lub zarządzania, **wcześniej niestosowanych na obszarze LSR lub gminie** (LSR, s. 88)

Według sprawozdania nie realizowano operacji ukierunkowanych na innowacje. Należy jednak podkreślić, że ze względu na sam sposób zdefiniowania innowacyjności i włączenie tego rodzaju działań do każdego z postawionych celów i przedsięwzięć, wiele ze sfinansowanych działań miało innowacyjny charakter (w sensie nie uwzględnionym w sprawozdawczości).

3.7. Projekty współpracy

Pytania badawcze:

13. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

14. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Projekt współpracy to projekt, który zakłada wspólną realizację działań przez partnerów z różnych regionów (projekt międzyregionalny) lub krajów (projekt międzynarodowy). Projekt współpracy podejmowane przez lokalne grupy działania przyczyniają się do osiągnięcia celów zawartych w lokalnych strategiach rozwoju, wykorzystując wiedzę i doświadczenia partnerskich lokalnych grup działania. Projekty te mogą zatem korzystać z już gotowych i stosowanych w innych miejscach rozwiązań oraz przewidywać ich adaptowanie, bądź też wypracowywać nowe rozwiązania przy udziale partnerów z innych regionów, w tym wspólne rozwiązania problemów, z którymi borykają się wszystkie uczestniczące w projekcie podmioty.

LGD zrealizowała 1 projekt współpracy, który – wedle ocen osób badanych – był przeprowadzony skutecznie i efektywnie, a efekty działania mają szanse na dużą trwałość.

Tabela 26. Projekty współpracy

Projekt współpracy	Cel	Efekty
„Questy Kaszub Północnych	Wprowadzenie nowego produktu turystycznego w postaci 10 questów wykorzystujących lokalne zasoby historyczne, kulturowe, turystyczne i przyrodnicze oraz przeszkolenie 30 osób z obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju z zasad tworzenia questów, w terminie do dnia złożenia wniosku o płatność końcową.	organizacja 1 szkolenia z zasad tworzenia questów, w którym weźmie udział 30 osób z obszaru objętego Lokalnymi Strategiami Rozwoju, – organizacja 3 wydarzeń / inauguracji projektu – realizacja jednego projektu współpracy oraz 1 projektu skierowanego do wszystkich grup docelowych – realizacja jednego projektu współpracy skierowanego do rybaków, mieszkańców i branży turystycznej – ilość LGD biorących udział w projekcie – 2

3.8. Ocena funkcjonowania LGD

Pytania badawcze

15. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
16. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
17. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała LSR?

Stowarzyszenie podejmowało kilka rodzajów działań kierowanych bezpośrednio do mieszkańców i interesariuszy. Poza licznymi (94) spotkaniami z mieszkańcami, było to także doradztwo indywidualne (łącznie z takiego doradztwa skorzystało aż 610 osób). Pewnym miernikiem skuteczności działań informacyjno-promocyjnych jest także liczba odwiedzin strony internetowej stworzonej przez LGD (prawie 120 tys. odwiedzin).

Biorąc pod uwagę sposoby pozyskiwania wiedzy o LGD (wiedza przekazywana między mieszkańcami, lokalne serwisy informacyjne) należy uznać, że wybrane kanały informacji były adekwatne.

Tabela 27. Realizacja celów informacyjno-promocyjnych

L.p.	Sposób realizacji celów informacyjno-promocyjnych	Liczba działań (wskaźniki produktu)
1	Spotkania z mieszkańcami	94
2	Doradztwo indywidualne	610
3	Liczba odwiedzin strony internetowej	118 165

O trafności i skuteczności tych działań świadczą wypowiedzi beneficjentów. Najskuteczniejszym źródłem informacji o możliwościach udziału w Programie była informacja, która dotarła do nich bezpośrednio z LGD (75%). Ogólnie dostępne informacje: plakaty, zebrania, ulotki, lokalne media były źródłem wiedzy dla 20% beneficjentów. Lokalni liderzy do 5% z badanych osób. Uzyskane informacje oceniono jako w pełni wyczerpujące, dostosowane do potrzeb odbiorcy i zachęcające do aplikowania.

Tabela 28. Źródło wiedzy o LGD (beneficjenci)

Skąd dowiedział(a) się P. o możliwości aplikowania o środki z Lokalnej Grupy Działania?	beneficjenci
1. informacje ogólnie dostępne (ulotki, plakaty, zebrania, lokalne media, Internet)	20
2. dotarła do mnie informacja bezpośrednio z LGD (powiadomienie sms, fb, itp.)	75
3 od liderów lokalnych	5

O skuteczności działań informacyjnych świadczy także fakt, że mieszkańców cechuje bardzo wysoka świadomość działań podejmowanych dzięki obecności środków UE na obszarze LSR, deklaruje ją aż 88,3% badanych. Większość – 74% mieszkańców mogło skorzystać z infrastruktury, która powstała dzięki tym środkom i przedsięwzięciom realizowanym w ramach LSR, a 32,5% uczestniczyło w wydarzeniach finansowanych ze środków unijnych. Wśród beneficjentów procent tych wskazań jest jeszcze wyższy, co należy uznać za niewątpliwą sukces potwierdzający skuteczność LGD

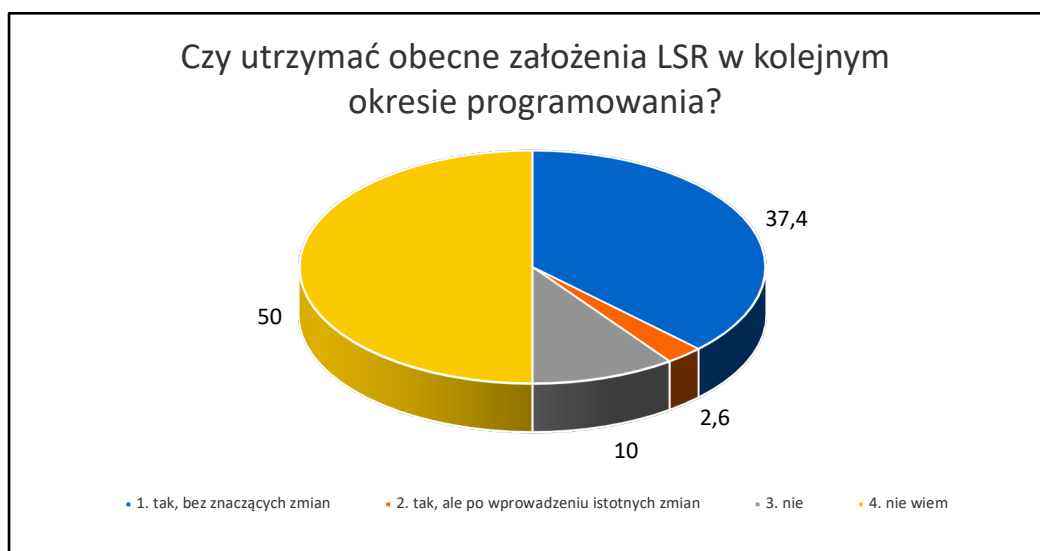
Tabela 29. Świadomość projektów unijnych na obszarze LGD

Korzystanie z przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR	Mieszkańcy	Beneficjenci
wiedza o tym, że w ostatnich 6 latach w gminie realizowano projekty ze środków unijnych	88,3	97,7

korzystanie z projektów takich jak szkolenia, festyny finansowanych ze środków unijnych	32,5	69,0
korzystanie z infrastruktury lub obiektów finansowanych ze środków unijnych	74,0	90,8

Należy uznać, że obecne działania służące realizacji LSR są skuteczne i efektywne również ze względu na fakt, że cieszą się one uznaniem społecznym. Większość mieszkańców posiadająca zdanie w tej kwestii (połowa wybrała: nie wiem) uważa, że należy utrzymać obecne założenia LSR w przyszłości - 37,4%. niewielka część badanych (2,6%), oczekiwałaby wprowadzenia do LSR zmian, zaś 10% uważa, że w kolejnym okresie założenia powinny zostać zmienione.

Wykres 2. Potrzeba dalszego wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez LGD

Gdyby mieszkańcy mieli wpływać na kształt kolejnej strategii zwróciliby uwagę na:

- Wybrane grupy społeczne, które uznają za wykluczone lub narażone na wykluczenie: seniorów, osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne, ubogie, dzieci i młodzież – konieczność aktywizacji społecznej i integracji
- Dbłość o jakość środowiska, w tym konieczność inwestowania w OZE, ale także zapobieganie niekontrolowanej rozbudowie, dbłość o obniżanie hałasu i czystość
- Wspomaganie branż, które odpowiadają za najważniejsze zasoby obszaru: turystyka, ochrona środowiska, zielona energia
- Podnoszenie jakości infrastruktury podstawowej, także poza miastami (kanalizacja, drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie przestrzeni, infrastruktura rekreacyjna)
- Usprawnienie rozwiązań komunikacyjnych
- Rozwój usług społecznych, zwłaszcza opiekuńczych dla seniorów i dzieci
- Wspierane inicjatyw kulturalnych.

3.9. Ocena procesu wdrażania

Pytania badawcze

18. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
19. Czy procedury naboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
20. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
21. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Realizacja finansowa i rzeczowa odbywała się zgodnie z planem. Ze sprawozdania LGD wynika, że działania we wszystkich obszarach podejmowane były regularnie. Ogłoszono łącznie 55 naborów wniosków, w tym 21 z PROW i 34 z PO RYBY

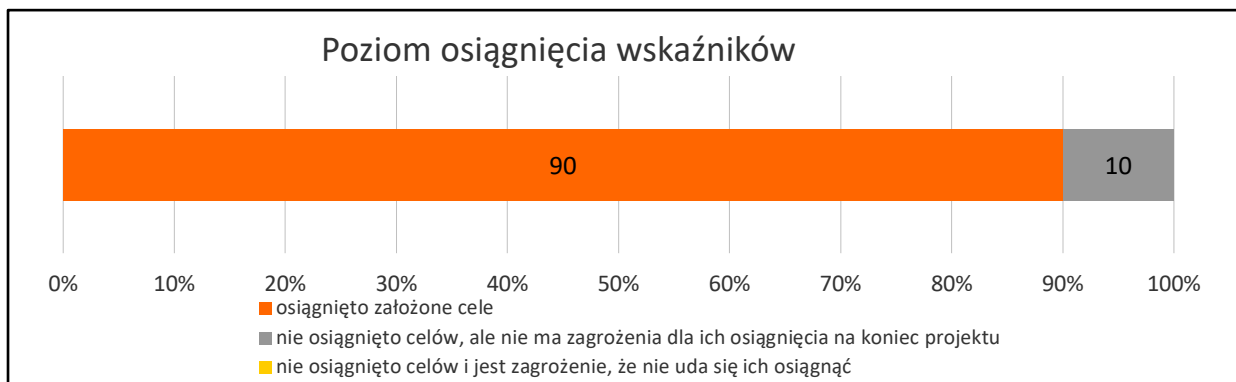
Z badania beneficjentów wynika, że czuli się oni odpowiednio poinformowani o planowanych działaniach LGD, a jakość uzyskanych informacji były bardzo wysoka i umożliwiła przygotowanie wysokiej jakości wniosków o dofinansowanie. Wśród beneficjentów pojedyncze osoby nie zgadzały się z dominującymi ocenami, że procedury naboru były przejrzyste i przyjazne – ci, którzy się nie zgadzali z tymi opiniami to wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania.

Tabela 30. Przejrzystość i przyjazność procedur LGD (beneficjenci)

Czy w Pani/Pana ocenie:	tak	Nie
rodzaj podjętych działań informacyjno-promocyjnych miał znaczenie dla decyzji o aplikowaniu?	96	4
jakość uzyskanych z LGD informacji miała znaczenie dla jakości przygotowanej aplikacji?	95	5
procedury naboru były przejrzyste?	90	10
procedury naboru były przyjazne dla beneficjentów	90	10

Pewnym potwierdzeniem tego, że procedury były przejrzyste, a rodzaj pozyskiwanych przez potencjalnych beneficjentów był wystarczający jest fakt, że wszystkim badanym udało się osiągnąć założone wskaźniki lub na etapie realizacji badania, nie było przesłanek do oceny, że ich osiągnięcie może być zagrożone. To sygnał, że informacje, jakie otrzymywali wnioskodawcy były właściwe, przejrzyste i zrozumiałe na tyle, że mogli dobrze przygotować swoje przedsięwzięcia.

Wykres 3. Stopień osiągnięcia założonych celów (beneficjenci)

Biorąc pod uwagę powyższe zestawienie i powszechną pozytywną opinię beneficjentów o roli LGD w realizacji projektów, zaskakuje fakt, że aż 55,3% badanych wskazuje na swymogi programowe jako największą/główną przeszkodę w osiągnięciu wskaźników. Cenione natomiast jest wsparcie organizacyjne LGD, które mogło przekładać się także na trafny dobór wskaźników przez aplikujących.

Nie ma w tej ocenie sprzeczności – ilość i poziom skomplikowania dokumentów nie są zależna od działań LGD.

Tylko 1,5% beneficjentów wskazało jako źródło trudności ilość i poziom skomplikowania dokumentów.

Tabela 31. Czynniki wpływające na osiągnięcie wskaźników

Co ułatwia, a co utrudnia osiągnięcie założonych wskaźników?	ułatwia	utrudnia	bez znaczenia
sprawność organizacyjna i wsparcie ze strony LGD	65,3	2,6	32,1
trafność wskaźników	86,9	2,6	10,5
wymogi programowe (ilość i poziom skomplikowania dokumentów)	1,5	55,3	43,2

3.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Pytania badawcze

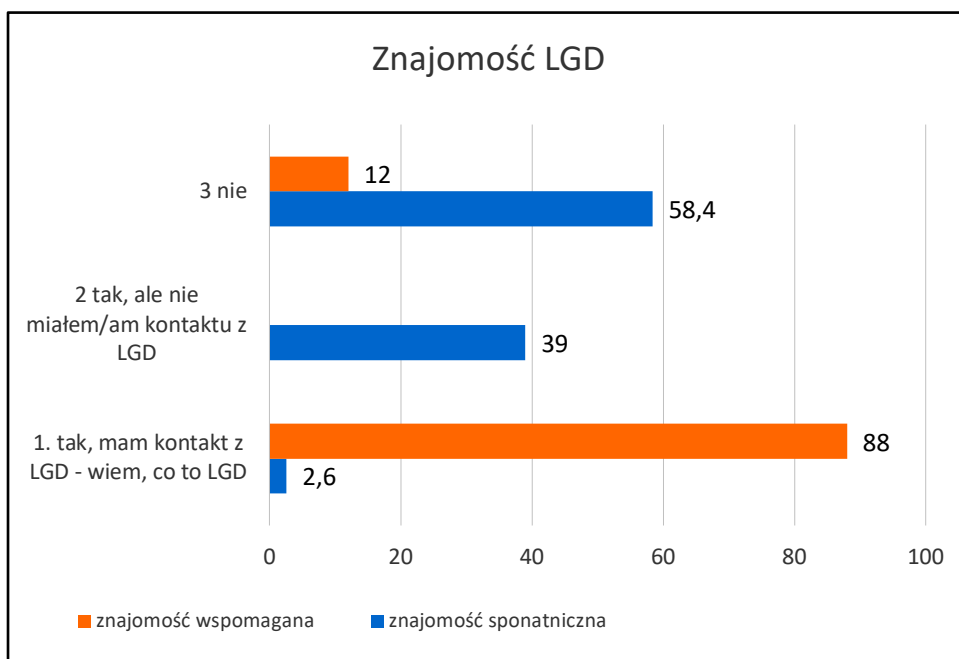
22. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
23. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
24. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
25. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?

Jednym z założeń programu LEADER jest budowanie więzi pomiędzy różnymi aktorami lokalnej przestrzeni społecznej. Ważną rolę ma tu do spełnienia Lokalna Grupa Działania, która służyć może jako inicjator, ale także platforma do współpracy różnych podmiotów. Rola tę wypełnia na kilka sposobów, po pierwsze w sama konstrukcja Rady LGD sprzyja współpracy międzysektorowej, po drugie inicjuje działania, które mogą realizować wspólnie osoby reprezentujące różne społeczne grupy, wreszcie, po trzecie, może dzięki spotkaniom ze społecznością lokalną tworzyć przestrzeń do wchodzenia ze sobą w interakcje i podejmowania wspólnych działań.

Z tej perspektywy, ważne jest to, jak LGD jest postrzegany zarówno przez mieszkańców (a wśród nich tych, którzy nie korzystali z finansowania), jak i przez członków stowarzyszenia LGD oraz osób podejmujących w imieniu LGD decyzji o kierunkach działań (Rada, Zarząd).

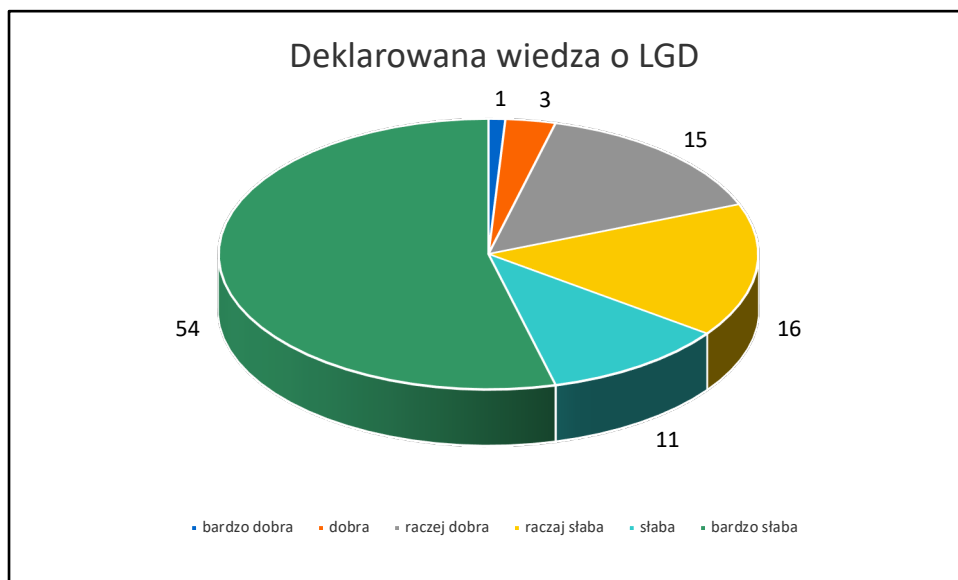
Prawie połowa mieszkańców (41,6%) pytanych o to, czy wiedzą, czym jest LGD, jeśli nie pomagać im w odpowiedzi odpowiadają pozytywnie (deklarują znajomość LGD). Co trzeci mieszkaniec deklarował, że wie, czym jest LGD, ale nie miał z nim kontaktu (39%), a 2,6%, że miał kontakt z LGD. Ważniejsze, że gdy pytano mieszkańców o znajomość LGD podając przy tym pełną nazwę grupy – to rozpoznawalność znacząco rośnie. Aż 88% badanych mieszkańców wie, co to za stowarzyszenie (co oznacza, że barierą dla rozpoznawalności nie jest brak informacji lub kontaktu z grupą, a jedynie zakotwiczenie nazwy stowarzyszenia u mniej niż połowy mieszkańców).

Wykres 4. Znajomość LGD wśród mieszkańców

Jednocześnie zwróćmy uwagę, że znajomość LGD bywa powierzchowna – większość badanych (81%) uznała, że jest ona bardzo słaba, słaba lub raczej słaba. Największy poziom własnej wiedzy o tym, czym jest LGD deklarowali ci mieszkańcy, którzy mieli z nią bezpośrednią (i uświadomioną) styczność, to jednak jedynie 4% badanych.

Wykres 5. Ocena znajomości działań Lokalnej Grupy Działania

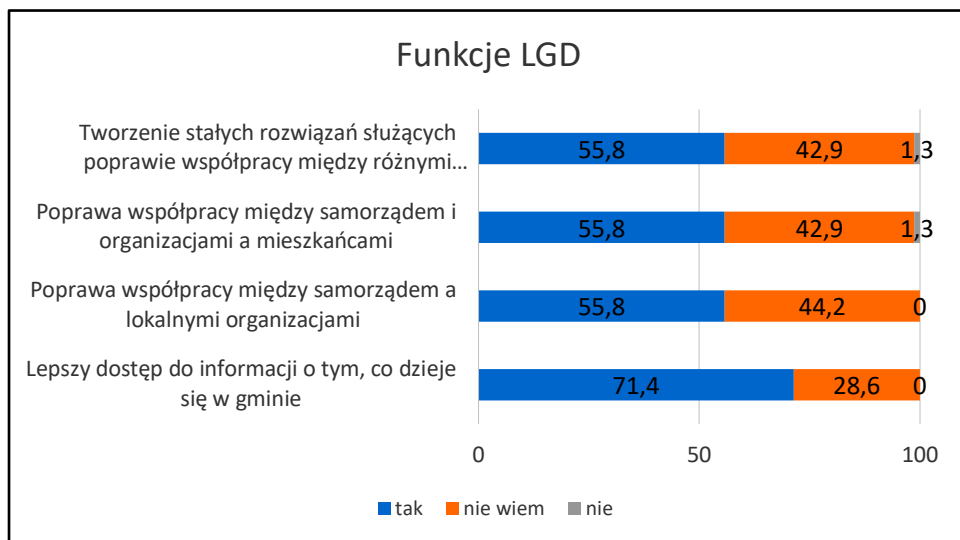
Mieszkańcy najczęściej dowiadują się o LGD od innych mieszkańców (34,4%), z mediów (25%) lub przy okazji lokalnych spotkań i imprez (18,8%). Mało skutecznym sposobem informowania o tym, czym zajmuje się LGD okazują się ulotki i plakaty. Zwraca uwagę, że jedynie samorząd na poziomie lokalnym jest rozpoznawany jako miejsce, w którym mieszkańcy dowiadują się o LGD (choć bardzo rzadko).

Tabela 32. Źródła wiedzy o LGD - mieszkańcy

Źródła wiedzy	Procent*
Ulotki, plakaty	3,1
informacje medialne/lokalna prasa	25,0
imprezy i spotkania lokalne	18,8
działania animacyjne LGD	9,4
od innych mieszkańców	34,4
samorząd gminy	3,1
samorząd powiatu lub regionu	0
punkty informacji europejskiej	0
interesuję się tym, co się dzieje, sam znalazłem/am informację o LGD	3,1
inne, jakie?	3,1

Mieszkańcy, którzy mają jakieś wyobrażenie o LGD (tzn. zadeklarowali, że w ogóle spotkali się z tą nazwą), widzą w stowarzyszeniu przede wszystkim platformę informacyjną – miejsce, w którym najlepiej wiadomo o tym, co dzieje się w gminie (71,4%), ale także instytucję, która służy poprawie współpracy samorządu z organizacjami lokalnymi (55,8%) i mieszkańcami (55,8%). Ważną funkcją Lokalnej Grupy Działania – według ponad połowy badanych (55,8%) – jest to, że służy ona tworzeniu stałych rozwiązań, których celem jest poprawa współpracy między różnymi podmiotami w gminie. To bardzo ważne, oznacza bowiem, że można liczyć na to, że współpraca, do której dochodzi dzięki LGD lub z udziałem Grupy, jest bardziej trwała niż czas realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Wykres 6. Funkcje LGD w opinii mieszkańców

W LSR zidentyfikowano kilka mocnych stron (potencjałów) obszaru. Były to w szczególności cechy odnoszące się do:

- Uwarunkowań przyrodniczych i geograficznych
- Atrakcyjności osiedleńczej (dodatnie saldo migracji)
- Cech gospodarki: brak uciążliwego przemysłu
- Warunków dla rozwoju turystyki
- Poziomu infrastruktury turystycznej
- Dziedzictwa kulturowego
- Rola rybołówstwa i rozwinięta infrastruktura morska i rybacka
- Zasoby do rozwoju energetyki odnawialnej
- Bogactwa naturalne

Wyznaczone w LSR cele rozwojowe są w pełni spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR, a zaplanowane i realizowane przedsięwzięcia przyczyniają się do jego wzmocnienia. Nie wykorzystano dotąd w pełni potencjału związanego z rozwojem energetyki, zasobami żywymi i kopalinami, rybołówstwem (zakłady przetwórcze).

Jednym z elementów wpływających na wzmocnienie potencjału rozwojowego realizowanych działań jest to, że są one względem siebie komplementarne. To wynik tego, że LSR skupia się silnie na ściśle powiązanych ze sobą celach. Wszystkie podejmowane przedsięwzięcia są nierozdzielnie ze sobą powiązane, co powoduje, że nawet jeśli nie intencjonalnie (bez skoordynowanego planu uzupełniających się inwestycji), dopełniają się one wzajemnie.

4. Odpowiedzi na pytania badawcze

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
1	Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?	3.1	Cel główny oraz przypisane do niego cele szczegółowe zostały w dużej części zrealizowane bądź ich realizacja jest możliwa. Cele te pozostają nadal aktualne.
2	Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?	3.2	Realizowane działania mają pozytywny wpływ na kapitał społeczny obszaru LSR – szczególnie wpływa na poziom aktywności społecznej mieszkańców (połowa mieszkańców, którzy wykazują aktywność, robi to pod wpływem zachęt ze strony LGD). Zwiększyło się poczucie sprawczości mieszkańców.
3	W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?	3.2	W przyszłości należy w dalszym ciągu wspierać istniejące już organizacje pozarządowe oraz tworzyć i wspierać sieć nieformalnych liderów lokalnych, którzy zachęcaliby mieszkańców do większej aktywności społecznej.
4	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?	3.3	Bezpośredni wpływ LSR to powstanie nowych przedsiębiorstw, rozwój istniejących już firm, których wyrazem jest stworzenie ponad 80 nowych miejsc pracy oraz rozwój oferowanych usług i produktów. LSR ma także pośredni wpływ na przedsiębiorczość dzięki poprawie infrastruktury lokalnej.
5	Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?	3.3	Mieszkańcy uważają wspieranie przedsiębiorczości za kluczowe dla dalszego rozwoju obszaru.
6	W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?	3.4	Poziom atrakcyjności obszaru zwiększył się lub udało się utrzymać jego standard. Poprawie uległa w szczególności infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna.
7	W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?	3.4	Mieszkańcy oczekiwali, żeby wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego, w szczególności przez dalszą rozbudowę infrastruktury turystycznej, także o takie elementy, które sprzyjałyby wydłużeniu sezonu turystycznego, przy zachowaniu dbałości o dobro środowiska i unikaniu antropresji

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
8	Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?	3.5	W LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane, a podejmowane działania odpowiadały na potrzeby tych grup.
9	Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?	3.5	Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego w okresie realizacji LSR spadł. Utrzymuje się niekorzystna sytuacja kobiet na rynku pracy. Korzystne zmiany mają różną dynamikę w gminach tworzących obszar LSR. Należy uwzględnić, że realizacja LSR pokrywała się w czasie z okresem wzrostu gospodarczego.
10	Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?	3.5, s. 28	Ze względu na sytuację kobiet na rynku pracy, warto uwzględnić w kolejnej perspektywie takie wsparcie przedsiębiorczości, które nakierowane jest na poprawę dostępności usług opiekuńczych (dla osób zależnych – dzieci i seniorów) oraz rozwiązań przyjaznych pracownikom.
11	W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?	3.6	Zgodnie z deklaracją w sprawozdaniu nie realizowano operacji ukierunkowanych na innowacyjność.
12	Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?	3.6	Zgodnie z deklaracją w sprawozdaniu nie realizowano operacji ukierunkowanych na innowacyjność.
13	Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?	3.7	Zrealizowano 1 projekt współpracy. Efekty odpowiadały w pełni założeniom.
14	Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?	3.7	Utrzymanie dotychczasowej formuły
15	Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?	3.8	Tak
16	Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?	3.8	Dobrano odpowiednie środki informacyjno-promocyjne do postawionych celów.
17	Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała LSR?	3.8	Należy jednak wzmocnić przekaz pozwalający na identyfikowanie przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR. Zwiększenie samodzielności decyzyjnej LGD, skutkującej skróceniem procesu decyzyjnego związanego z zawieraniem umów.

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
18	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?	3.9	Tak
19	Czy procedury naboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?	3.9	Tak
20	Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?	3.9	Tak
21	Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?	3.9	Tak
22	Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?	3.10	Tak
23	Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?	3.10	Tak
24	Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?	3.10	Tak, w pełni
25	Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?	3.10	Dzięki wysokiej spójności celów działań sformułowanych w LSR inwestycje są komplementarne.

5. Wnioski i rekomendacje

Wniosek	Miejsce w raporcie (nr strony)	Rekomendacja
Niemal wszystkie postawione cele zostały zrealizowane.	8	Intensyfikacja pozostałych działań
Analiza wskaźników rezultatu i produktu wskazuje, że istnieje kilka obszarów wymagających intensyfikacji, jeśli mają być osiągnięte do 2023 roku:	9	Regularny monitoring wskaźników
Nierównomierna jest aktywność mieszkańców poszczególnych gmin.	10	Intensyfikacja działań informacyjno-promocyjnych w gminach mniej dotąd aktywnych
Cele LSR są nadal aktualne. Ma to być efektem trafnej diagnozy	13	Konsultacje społeczne nowych założeń LSR
Wsparcie dla NGO jest wystarczające. Działania LGD mają duże znaczenia dla podejmowania aktywności społecznej przez mieszkańców (choć poziom tej aktywności nadal jest umiarkowany).	14	Należałoby kierować działania także do nieformalnych liderów lokalnych i z ich pomocą aktywizować mieszkańców.
Poczucie sprawczości i wpływu mieszkańców jest umiarkowane.	15	Wymaga dalszego wzmacniania przez włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne oraz działania na rzecz społeczności LSR.
Realizacji LSR przyczyniła się do wzmocnienia istniejących firm i powstania nowych przedsiębiorstw. Powstało 68 miejsc pracy. Zmiany te są zauważalne przez mieszkańców (zauważają większą dostępność ofert pracy, ale bez jednoczesnej poprawy atrakcyjności tych ofert)	17	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Jednocześnie mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność dalszego inwestowania w otoczenie infrastrukturalne rozwoju przedsiębiorczości (zwłaszcza komunikacja drogowa)	17	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Mieszkańcy dużą wagę przywiązują do tego, aby dalszy rozwój nie naruszał dobrostanu przyrodniczego obszaru oraz żeby bazował na lokalnych zasobach.	18	Kontynuacja dotychczasowych działań.

Wniosek	Miejsce w raporcie (nr strony)	Rekomendacja
Znaczącym elementem inwestycji podejmowanych w ramach LSR były te nakierowane na rozwój turystyki i rybołówstwa.	21	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Badani oczekują, że w dalszym okresie działania te będą kontynuowane, ale przy jednoczesnych staraniach o to, aby wydłużyć sezon turystyczny.	23	Działania promujące pełną i spójną ofertę obszaru także w niskim okresie turystycznym.
W okresie realizacji LSR zmniejszył się poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego na większości jego obszaru. Nadal niezbędne są działania kierowane do osób narażonych na wykluczenie z rynku pracy: kobiety po urodzeniu dziecka oraz młodzi ludzie (do 30 roku życia)	25	Utrzymanie definicji grup defaworyzowanych
Zrealizowano projekt współpracy, który przyniósł efekty zgodne z założeniami.	30	Kontynuacja dotychczasowej współpracy
Partnerzy w ramach LGD spotykali się systematycznie, w okresie pandemii podjęto odpowiednie działania umożliwiające kontynuację współpracy	31	Kontynuacja dotychczasowej współpracy
Wysoko oceniana jest przejrzystość, przyjazność i przystępność informacji.	34	Utrzymanie/dążenie do uproszczenia procedur.
Beneficjenci oceniają wsparcie ze strony LGD jako odpowiednie do ich potrzeb	35	Kontynuacja dotychczasowych działań
Wartością dodaną podejścia Leader jest przede wszystkim budowanie więzi między różnymi aktorami społecznymi i współpraca międzysektorowa. Ważną wartością dodaną jest też zwiększająca się integracja mieszkańców.	36-37	Kontynuacja dotychczasowych działań
Mieszkańcy postrzegają LGD jako trwałą, stabilną organizację, która ma charakter pomostowy – pozwala na zawiązywanie partnerstw międzysektorowych, sprzyja dialogowi społecznemu i wypracowywaniu komplementarnych rozwiązań.	38-39	Kontynuacja dotychczasowych działań

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Logika wyznaczonych celów szczegółowych i przedsięwzięć LSR	6
Tabela 2. Postęp finansowy na koniec 2020 r.	9
Tabela 3. Wskaźniki rezultatu – postęp rzeczowy na koniec 2020	11
Tabela 4. Wskaźniki produktu – postęp rzeczowy	11
Tabela 5. Rodzaje realizowanych działań w podziale na gminy – liczba projektów realizowanych w poszczególnych gminach (ze środków PROW).....	13
Tabela 6. Rodzaje realizowanych działań w podziale na rodzaje beneficjentów – liczba projektów realizowanych przez poszczególnych beneficjentów	14
Tabela 7. Sytuacja społeczno-demograficzna na obszarze LGD.....	15
Tabela 8 Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	16
Tabela 9. Aktywność na rzecz lokalnej społeczności i wpływ LGD na aktywność społeczną	17
Tabela 10. Poczucie wpływu na lokalną społeczność	17
Tabela 11. Ocena współdziałania, jako narzędzia pomocy innym – potrzeba angażowania	17
Tabela 12. Ocena współdziałania, jako narzędzia zmiany w społeczności lokalnej – potrzeba angażowania	18
Tabela 13. Wskaźniki obowiązkowe PROW na koniec 2020 roku.....	19
Tabela 14. Wskaźniki obowiązkowe PO RYBY na koniec 2020 roku	19
Tabela 15. Zmiany sytuacji gospodarczej obserwowane przez mieszkańców	19
Tabela 16. Potencjał gospodarczy – liczba podmiotów gospodarczych bezwzględna i na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	21
Tabela 17. Potencjał gospodarczy – liczba nowych podmiotów gospodarczych bezwzględna i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....	22
Tabela 18. Zmiany dot. potencjału turystycznego i kulturowego w opinii mieszkańców.....	23
Tabela 19. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy	23
Tabela 20. Udział LGD w zwiększaniu potencjału turystycznego obszaru	24
Tabela 21. Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru od 2014 roku w opinii mieszkańców	25
Tabela 22. Zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach w opinii mieszkańców	25
Tabela 23. Grupy defaworyzowane z perspektywy mieszkańców.....	26
Tabela 24. Grupy defaworyzowane – definicja z LSR.....	26
Tabela 25. Sytuacja społeczna na obszarze LGD.....	29
Tabela 26. Projekty współpracy	31
Tabela 27. Realizacja celów informacyjno-promocyjnych	32
Tabela 28. Źródło wiedzy o LGD (beneficjenci).....	32
Tabela 29. Świadomość projektów unijnych na obszarze LGD	32
Tabela 30. Przejrzystość i przyjazność procedur LGD (beneficjenci)	34

Tabela 31. Czynniki wpływające na osiągnięcie wskaźników	35
Tabela 32. Źródła wiedzy o LGD - mieszkańcy	37
Wykres 1. Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w opinii mieszkańców.....	25
Wykres 2. Potrzeba dalszego wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez LGD	33
Wykres 3. Stopień osiągnięcia założonych celów (beneficjenci)	34
Wykres 4. Znajomość LGD wśród mieszkańców	36
Wykres 5. Ocena znajomości działań Lokalnej Grupy Działania	37
Wykres 6. Funkcje LGD w opinii mieszkańców	38

Załączniki. Narzędzia badawcze

Mieszkańcy obszarów LGD (CAWI/ CATI)

Szanowni Państwo,

zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej zmian zachodzących w Państwa społeczności pod wpływem realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz działań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania na terenie gminy/powiatu.

Państwa doświadczenia i opinie są bardzo ważne i mogą przyczynić się do faktycznych zmian ułatwiających wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Dlatego też prosimy o pełne i szczerze odpowiedzi – dzięki temu uzyskamy trafny obraz doświadczanych przez Państwa trudności oraz obraz Państwa potrzeb i oczekiwań.

Z poważaniem,

zespół badawczy Pracowni Badań SOMA

Rozwój gminy i powiatu

5. Proszę o ogólną ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy:

☐ bardzo dobra – gmina/powiat nie doświadcza znaczących problemów gospodarczych i społecznych	☐ dobra – pojawiają się problemy, ale możliwe jest ich rozwiązywanie	☐ raczej dobra – pojawiają się problemy, większość z nich może być rozwiązana
☐ raczej zła – pojawiają się problemy, tylko część z nich może być rozwiązana	☐ zła – występują problemy społeczne i gospodarcze, większość jest trudna do rozwiązania	☐ bardzo zła – występują problemy społeczne i gospodarcze, większość jest niemożliwa do rozwiązania

6. Jak sytuacja gminy zmieniała się w ostatnich latach (od 2014 roku)?

Sytuacja gospodarcza	☐ poprawiła się	☐ bez zmian	☐ pogorszyła się
Sytuacja społeczna	☐ poprawiła się	☐ bez zmian	☐ pogorszyła się

7. Jakie zmiany sytuacji gospodarczej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach?

liczba nowopowstających przedsiębiorstw	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
ilość inwestycji gospodarczych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
ilość ofert pracy	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
atrakcyjność ofert pracy	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
infrastruktura techniczna komunalna (drogi, wodociągi, sieć energetyczna)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
rozwój infrastruktury turystycznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
warunki prowadzenia firm	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób bezrobotnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób młodych (do 35 rż)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób po 50 rż	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

8. Jakie zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach?

poziom bezrobocia	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
liczba rodzin zależnych od pomocy społecznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
aktywność społeczna (udział w działaniach na rzecz społeczności)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
odpływ ludzi młodych z gminu/powiatu	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do usług opiekuńczych dla dzieci	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

9. Czy gmina zmieniła się w ostatnich 5 latach ze względu na:

Poziom atrakcyjności turystycznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Promocji dziedzictwa kulturalnego, zasobów naturalnych i turystyki	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Infrastruktury i oferty kulturalnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Tożsamości mieszkańców z regionem	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

10. Jak wyobraża sobie Pan(i) dalsze kierunki rozwoju turystyki w gminie – jak powinna się zmieniać w najbliższych latach?

- a.
 b.
 c.

11. Czy są jakieś branże gospodarcze, których rozwój w szczególności powinien być wspierany, żeby gmina mogła się rozwijać? Jeśli tak, jakie?

- d.
 e.
 f.

Wpływ mieszkańców na sytuację gminy

12. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie wsi/miejscowości?

1. tak	2 nie wiem	3 nie
--------	------------	-------

13. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie gminy?

1. tak	2 nie wiem	3 nie
--------	------------	-------

14. Które z poniższych twierdzeń jest Panu bliższe

1. tacy jak ja działając z innymi mogą pomóc potrzebującym	2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogę pomóc potrzebującym
--	---

15. Które z poniższych twierdzeń jest Panu bliższe

1. tacy jak ja działając z innymi mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina
---	--

16. Czy kiedykolwiek podejmował(a) P. działania na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw?

1. tak	2 Nie
--------	-------

17. Czy do któryś z tych działań został(a) Pan(i) zachęcona przez Lokalną Grupę Działania?

1. tak	2 Nie
--------	-------

18. Co mogłoby zachęcić Panią/Pana do tego, aby włączyła się Pani/włączył Pan w działania na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw?

- g.
 h.
 i.

19. Czy wiadomo Pani/Panu o tym, żeby w ostatnich 6 latach w gminie realizowano projekty ze środków unijnych?

1. tak	2 nie
--------	-------

20. Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) z projektów takich jak szkolenia, festyny finansowanych ze środków unijnych

1. tak	2 nie
--------	-------

21. Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) z infrastruktury lub obiektów finansowanych ze środków unijnych

1. tak	2 nie
--------	-------

Lokalna Grupa Działania i Lokalna Strategia Rozwoju

22. Czy słyszał(a) Pan(i) o Lokalnej Grupie Działania funkcjonującej w Pana/Pani gminie?

1. tak, mam kontakt z LGD	2 tak, ale nie miałem/am kontaktu z LGD	3 nie (do pyt. 22)
---------------------------	---	--------------------

23. Czy może Pani/Pan podać nazwę tej Lokalnej Grupy Działania?

Nazwa:

Jeśli nazwa nie jest poprawna:

Czy słyszał(a) Pani o[podać respondentowi nazwę LGD]

☐ tak	☐ nie
------------------------------	------------------------------

24. Skąd dowiedział(a) się Pan(i) o Lokalnej Grupie Działania?

☐ ulotki	☐ plakaty	☐ informacje medialne/lokalna prasa
☐ imprezy i spotkania lokalne	☐ działania animacyjne LGD	☐ od innych mieszkańców
☐ samorząd gminy	☐ samorząd powiatu lub regionu	☐ punkty informacji europejskiej
☐ interesuję się tym, co się dzieje, sam znalazłem/am informację o LGD	☐ inne, jakie?	

25. Jak ocenia Pan(i) swoją znajomość działań Lokalnej Grupy Działania:

☐ bardzo dobra	☐ dobra	☐ raczej dobra
☐ raczej zła	☐ zła	☐ bardzo zła

26. Które z grup mieszkańców są w szczególności narażone na wykluczenie społeczne (mogą mieć poczucie, że jakość ich życia jest niższa niż innych mieszkańców):

1. dzieci i młodzież	2 osoby niepełnosprawne	3 seniorzy	4. osoby samotne
5.rodziny z dziećmi	6 osoby ubogie	7 kobiety	8 inne grupy, jakie?
9 nie ma takich grup (do pyt. 24)			

27. Lokalna Grupa Działania podejmuje działania, które kierowane są do różnych grup mieszkańców. Czy działania LGD uwzględniają w wystarczającym stopniu sprawy i problemy osób mieszkających w gminie:

dzieci i młodzież	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób niepełnosprawnych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób starszych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób samotnych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
rodzin z dziećmi	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

osób ubogich	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
kobiet	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
przedsiębiorców	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
rolników	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

28. Czy są jakieś ważne sprawy i problemy lokalne, które powinny w szczególności stać się przedmiotem działania Lokalnej Grupy Działania? Jeśli tak, jakie?

- j.
k.
l.

29. Czy w Pani/Pana opinii powstanie Lokalnej Grupy Działania sprzyja:

Lepszemu dostępowi do informacji o tym, co dzieje się w gminie	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Poprawie współpracy między samorządem a lokalnymi organizacjami	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Poprawie współpracy między samorządem i organizacjami a mieszkańcami	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Tworzeniu stałych rozwiązań służących poprawie współpracy między różnymi instytucjami i organizacjami w gminie	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

Beneficjenci

30. Czy korzystał(a) Pan(i) ze środków z Lokalnej Grupy Działania?

1. tak	2. nie
--------	--------

31. Skąd dowiedział(a) się P. o możliwości aplikowania o środki z Lokalnej Grupy Działania?

1. informacje ogólnie dostępne (ulotki, plakaty, zebrania, lokalne media)	2. dotarła do mnie informacja bezpośrednio z LGD (powiadomienie sms, fb, itp.)	3 od liderów lokalnych	4 inne, jakie?
---	--	------------------------	-------------------------

32. Czy uzyskane informacje były:

wyczerpujące (zawierały wszystkie niezbędne informacje)	1 1 tak	2 2 nie
dostosowane do potrzeb odbiorcy	1. 1 tak	2. 2 nie
atrakcyjne – zachęcające do aplikowania	1 tak	2 nie

33. Czy w Pani/Pana ocenie:

rodzaj podjętych działań informacyjno-promocyjnych miał znaczenie dla decyzji o aplikowaniu?	1 tak	2 nie
jakość uzyskanych z LGD informacji miała znaczenie dla jakości przygotowanej aplikacji?	1 tak	2 nie
procedury naboru były przejrzyste?	1 tak	2 nie
procedury naboru były przyjazne dla beneficjentów	1 tak	2 nie

34. Jaki jest stopień osiągnięcia założonych celów?

☐ osiągnięto założone cele (do pyt. 32)	☐ nie osiągnięto celów, ale nie ma zagrożenia dla ich osiągnięcia na koniec projektu	☐ nie osiągnięto celów i jest zagrożenie, że nie uda się ich osiągnąć
--	---	--

35. Jeśli istnieje zagrożenie, że nie wszystkie cele zostaną osiągnięte, jakie mogą być tego powody (proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi)?

☐ diagnoza potrzeb społeczności nie była (w pełni) trafna – źle wyznaczono cele	☐ cele przestały być aktualne ze względu na zmiany warunków zewnętrznych	☐ przyjęto niewłaściwe rozwiązania organizacyjne
☐ nie byliśmy przygotowani kadrowo do realizacji	☐ brakowało wsparcia ze strony LGD	☐ brakowało wsparcia ze strony innych instytucji
☐ inne, jakie?		

36. Co ułatwia, a co utrudnia osiągnięcie założonych wskaźników?

Czynnik wpływający na osiąganie wskaźników	Czy ten czynnik ułatwia, utrudnia czy może nie ma znaczenia?
sprawność organizacyjna i wsparcie ze strony LGD	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
trafność wskaźników	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
wymogi programowe (ilość i poziom skomplikowania dokumentów)	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
Inne, jakie?	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia

37. Czy w P. opinii w kolejnym okresie programowania należy utrzymać obecne rozwiązanie – rozwój lokalny kierowany przez społeczność wdrażany przez LGD?

1. tak, bez znaczących zmian	2. tak, ale po wprowadzeniu istotnych zmian (do pyt. 34)	3. nie (do pyt. 35)	4. nie wiem
------------------------------	--	---------------------	-------------

38. Jeśli niezbędne są poważne zmiany, czego powinny dotyczyć?

1.
2.
3.

39. Jeśli nie, dlaczego?

40.
41.
42.

Informacje o respondencie

M1. Nazwa gminy:

M2. Nazwa powiatu:

M3. Płeć:

1. kobieta
2. mężczyzna

M4. Wiek

M5. Wykształcenie:

1. podstawowe/gimnazjalne
2. zasadnicze zawodowe
3. liceum ogólnokształcące/ zawodowe/ technikum
4. pomaturalne/ policealne
5. studia licencjackie bądź inżynierskie
6. studia magisterskie, magisterium plus (np. doktorat, dwa kierunki)

M6. Ile osób (wszystkich domowników) liczy P. gospodarstwo domowe?.....

M7. Czy obecnie jest P. zatrudniony/a?

1. tak (*przejdź do pyt. M9*) 2. nie

M8. Jeśli obecnie P. nie pracuje, czy pracował/a P. w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

1. tak 2. nie

M9. Jak ocenia P. sytuację materialną swojej rodziny?

1. wystarcza nam na wszystkie potrzeby i na oszczędności
2. wystarcza nam na wszystkie potrzeby
3. wystarcza nam tylko na potrzeby podstawowe
4. nie wystarcza nawet na podstawowe potrzeby

M10. Czy na tle innych rodzin w gminie sytuacja materialna P. rodziny jest:

1. lepsza 2. taka sama 3. gorsza

M11. Gdyby nic Pani/Pana nie ograniczało, gdzie chciał(a)by Pan(i) mieszkać:

- 1 tu, gdzie teraz 2. gdzieś w województwie
3. gdzieś w kraju 4. za granicą

M12. A Pani/Pana dzieci? Gdzie chciał(a)by Pan(i), żeby mieszkali w przyszłości:

- 1 tu, gdzie teraz 2. gdzieś w województwie
3. gdzieś w kraju 4. za granicą

Dziękujemy za udział w badaniu!

LGD (IDI)

Szanowni Państwo,

zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej zmian zachodzących w Państwa społeczności pod wpływem realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz działań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania na terenie gminy/powiatu.

Państwa doświadczenia i opinie są bardzo ważne i mogą przyczynić się do faktycznych zmian ułatwiających wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Dlatego też prosimy o pełne i szczerze odpowiedzi – dzięki temu uzyskamy trafny obraz doświadczanych przez Państwa trudności oraz obraz Państwa potrzeb i oczekiwań.

Państwa wypowiedzi są w pełni anonimowe i zostaną przedstawione w zbiorczych zestawieniach lub formie uniemożliwiającej identyfikację rozmówcy.

Z poważaniem,

zespół badawczy Pracowni Badań SOMA

Informacje podstawowe

M1. Nazwa LGD (do uzupełnienia przez badacza):

.....

M2. Funkcja sprawowana przez respondenta (do uzupełnienia przez badacza)

M3. Siedziba LGD (do uzupełnienia przez badacza):

.....

M4. Rok utworzenia LGD:

M5. Respondent to reprezentant: mieszkańców przedsiębiorców NGO

M6. Zakres interwencji, jaki miał być realizowany w ramach uzyskanych środków (zaznaczyć wszystkie realizowane cele):

☐ przygotowanie lokalnej strategii rozwoju (wsparcie przygotowawcze)	☐ koszty bieżącej działalności	☐ rewitalizacja społeczno-gospodarcza
☐ wsparcie przedsiębiorstw	☐ wsparcie tworzenia inkubatora przedsiębiorczości	☐ działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (aktywizacja)
☐ animacja społeczności lokalnej (wzmacnianie potencjału społeczności)	☐ rozwój gospodarki społecznej	☐ poprawa i rozwijanie infrastruktury
☐ usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej	☐ inne, jakie?	

ii. Organizacja LGD

1. **Poza zespołem pracowników LGD (biurem) ważnym ciałem jest Rada LGD:**
 - a. Jak częste są posiedzenia Rady? Czy częstotliwość ta zmieniła się ze względu na wdrażanie instrumentu RLKS? Jeśli tak, czy miało to jakiś wpływ na zdolność decyzyjną (frekwencja, kworum do podejmowania decyzji, itp.)
 - b. O jakich sprawach, również tych wynikających z uregulowań wewnętrznych LGD, Rada obecnie decyduje (także poza oceną i wyborem projektów)? Jakie inne sprawy powinna opiniować lub o nich decydować?
 - c. Czy obecni członkowie Rady brali udział w tworzeniu LSR?
 - d. W jakim stopniu Rada może wpływać na kierunek i rodzaj podejmowanych działań?
 - i. W jakich sprawach instrument RLKS pozostawia swobodę decyzyjną LGD?
2. **Czy pod wpływem współpracy w ramach LGD poprawiła się komunikacja i zacieśniła się między aktorami wpływającymi na lokalny rozwój? Co się zmieniło?**
 - iii. **Wdrażanie LSR**
3. **Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?**
4. **Czy cele LSR są nadal aktualne?**
 - i. Jakie cele już udało się osiągnąć?
 - ii. Czy są takie cele, których nie udało się dotąd osiągnąć – jakie? Dlaczego?
 - iii. Jeśli nie wszystkie cele są aktualne - co spowodowało, że straciły aktualność?
5. **Na jakim etapie wdrażania LSR jest Państwa LGD? Co już udało się zrobić, a co jeszcze przed Państwem?**
 - a. Czy, niezależnie od etapu, udało się Państwu osiągnąć przyjęte wskaźniki? Jeśli tak, co przyczyniło się do tego sukcesu? Dopytać o wpływ takich cech jak:
 - i. sprawność organizacyjna LGD;
 - ii. trafność wskaźników – proszę podać przykłady takich wskaźników, których trafność była niska.
 - b. Czy są jakieś wskaźniki, których osiągnięcie może być zagrożone?
 - i. Jeżeli tak, proszę wskazać które?
 - ii. Co spowodowało trudność w ich osiągnięciu? Tu w szczególności dopytać o:
 1. trafność wskaźników (jeśli tak – proszę podać przykład wskaźnika, który jest nietrafny);
 2. trafność diagnozy, na której opierała się LSR
 3. sprawność organizacyjna LGD; kompetencje pracowników; tempo i organizacja pracy (w tym Rady LGD),
 - c. Czy w ramach podjętych działań były takie, które pozwalają na zatrzymanie młodych ludzi w regionie?
6. **Czy postawione cele można było osiągnąć lepiej, szybciej, łatwiej, gdyby zastosowane były inne rozwiązania? Jakie musiałyby to być rozwiązania?**
 - a. Jakie mechanizmy, powiązania, regulacje w szczególności przyspieszały wdrażanie LSR?
 - b. A jakie mu przeszkadzały?
 - c. Jakie wcześniejsze doświadczenia LGD wpływają na typ, zakres i łatwość wdrażania działań na rzecz rozwoju lokalnego?
7. **Co P. zdaniem utrudnia wdrażanie LGD? Proszę podać przykłady konkretnych problemów, których P. doświadczyliście:**
 - a. Po stronie LGD
 - b. W związku ze współpracą z JST?
8. **Jak – pod wpływem wdrażania RLKS – zmieniło się LGD i wyobrażenia Państwa o tym, czym ona jest?**
 - a. Czy zwiększyła się identyfikacja mieszkańców z obszarem LGD?

- i. Czy pod wpływem wdrażania RLKS zwiększyła się aktywność mieszkańców? Jeśli tak, jakie są formy tej aktywności? Jak oceniono wzrost/spadek/stagnację poziomu aktywności?
 - b. Jak wdrażanie LSR wpłynęło na komunikację między partnerami działań lokalnych?
 - c. Czy należy wesprzeć działania LGD kampanią informacyjno-promocyjną? Jeśli tak, do kogo powinna być ona kierowana? Jakie działania informacyjno-promocyjne byłyby tu najbardziej pożądane? Co dałoby ich uruchomienie?
- 9. **Jakie zmiany należy wprowadzić, aby usprawnić wdrażanie LSR?**
 - iv. **Rezultaty działań**
- 10. **Jak –według P. wiedzy – realizacja LSR wpłynęła na kierunek i tempo zmian na obszarze LGD?**
 - a. Czy w ramach podjętych działań były takie, które pozwalają na zatrzymanie młodych ludzi w regionie?
 - b. Czy przyjęte wskaźniki pozwalają na włączenie grup narażonych na wykluczenie społeczne? Dlaczego?
 - c. Jak zmienia się potencjał turystyczny obszaru LGD?
 - d. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - i. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
 - e. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
 - f. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?
- 11. **Jak – pod wpływem wdrażania LSR– zmieniła się LGD i wyobrażenia mieszkańców o tym, czym ona jest?**
 - a. Czy zwiększyła się identyfikacja mieszkańców z obszarem LGD?
 - i. Czy zwiększyła się aktywność mieszkańców? Jeśli tak, jakie są formy tej aktywności? Jaka jest podstawa oceny tej zmiany (lub jej braku)?
 - ii. Jakie inne działania (niezależnie od wdrażania LSR) wpływają na aktywność mieszkańców?
 - b. Czy należy wesprzeć działania LGD kampanią informacyjno-promocyjną? Jeśli tak, do kogo powinna być ona kierowana? Jakie działania informacyjno-promocyjne byłyby tu najbardziej pożądane? Co dałoby ich uruchomienie?
- 12. **Czym jest według P. „zrównoważony rozwój” – czy cele LSR sprzyjają osiągnięciu tego stanu? Dlaczego?**
 - a. Jakie obszary tematyczne należy zaplanować dla RLKS, żeby stanowiły odpowiedź na lokalne wyzwania i jednocześnie mogły być realizowane na poziomie LGD?
 - b. Które cele obecnie sformułowane w LSR P. zdaniem wpłyną najbardziej na kierunek działań w kolejnych latach?
 - c. Czy przyjęte rozwiązania dotyczące wdrażania LSR będą miały wpływ na kierunek rozwoju powiatu w przyszłości? Na czym będzie polegał ten wpływ – jakie działania i rozwiązania przyjęte obecnie mogą mieć długofalowe (pozytywne lub negatywne) konsekwencje?
 - d. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? Co należałoby poprawić?
- 13. **Czy dla realizacji celów LSR niezbędne jest rozszerzenie finansowania o środki z RPO?**